

—
Верховний
Суд

ОГЛЯД
судової практики
Касаційного кримінального
суду у складі Верховного Суду
за I півріччя 2024 року

Рішення, внесені до ЄДРСР за
період з 01.01.2024 по 30.06.2024

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ	10
І. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ЗАГАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ	10
1. Повторність, сукупність та рецидив кримінальних правопорушень	10
1.1. Повторність кримінальних правопорушень	10
2. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння	10
2.1. Необхідна оборона	10
2.2. Крайня необхідність	10
3. Звільнення від кримінальної відповідальності	10
3.1. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям	10
3.2. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки	11
4. Покарання та його види	11
4.1. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю	11
4.2. Виправні роботи	11
4.3. Конфіскація майна	11
5. Призначення покарання	12
5.1. Загальні засади призначення покарання	12
5.2. Обставини, які пом'якшують покарання	12
5.3. Обставини, які обтяжують покарання	12
5.4. Призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення та за кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті	12
5.5. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом	13
5.6. Порядок призначення покарання за сукупністю злочинів та за сукупністю вироків	13
5.7. Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення, домашнього арешту	13
6. Звільнення від покарання та його відбування	14
6.1. Звільнення від відбування покарання з випробуванням	14
7. Обмежувальні заходи	15
7.1. Обмежувальні заходи, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство	15
8. Інші заходи кримінально-правового характеру	15
8.1. Спеціальна конфіскація	15
8.2. Випадки застосування спеціальної конфіскації	16
ІІ. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА	

УКРАЇНИ	16
9. Злочини проти основ національної безпеки України	16
9.1. Державна зрада (ст. 111 КК)	16
9.2. Колабораційна діяльність (ст. 111 ¹ КК)	17
10. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи	18
10.1. Умисне вбивство	18
10.2. Умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 КК)	19
10.3. Домашнє насильство (ст. 126 ¹ КК)	20
10.4. Необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 128 КК)	20
10.5. Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником (ст. 140 КК)	20
11. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи	21
11.1. Зґвалтування (ст. 152 КК)	21
12. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина	21
12.1. Порушення недоторканності житла (ст. 162 КК)	21
12.2. Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів (ст. 171 КК)	21
13. Кримінальні правопорушення проти власності	22
13.1. Крадіжка (ст. 185 КК)	22
13.2. Грабіж (ст. 186 КК)	23
13.3. Розбій (ст. 187 КК)	23
13.4. Шахрайство (ст. 190 КК)	24
13.5. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК)	25
13.6. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво (ст. 197 ¹ КК)	26
14. Кримінальні правопорушення проти довкілля	26
14.1. Незаконна порубка або незаконне перевезення, зберігання, збут лісу (ст. 246 КК)	26
15. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки	26
15.1. Створення терористичної групи чи терористичної організації (ст. 258 ³ КК)	26
15.2. Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (ст. 260 КК)	27
15.3. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК)	27
16. Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва	27
16.1. Порушення вимог законодавства про охорону праці (ст. 271 КК)	27
16.2. Порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною	

небезпекою (ст. 272 КК)	28
17. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту	28
17.1. Незаконне заволодіння транспортним засобом (ст. 289 КК)	28
18. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності	28
18.1. Хуліганство (ст. 296 КК)	28
19. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення	29
19.1. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 307 КК)	29
19.2. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту (ст. 309 КК)	29
20. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації	29
20.1. Ухилення від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період (ст. 336 КК)	29
21. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів	30
21.1. Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ст. 342 КК)	30
21.2. Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу (ст. 345 КК)	31
21.3. Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів (ст. 358 КК)	31
21.4. Незаконні придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів отримання інформації (ст. 359 КК)	32
22. Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку	32
22.1. Створення з метою протиправного використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут (ст. 361 ¹ КК)	32
22.2. Несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим	

доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації (ст. 361 ² КК)	32
23. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг	33
23.1. Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК)	33
23.2. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу (ст. 365 КК)	33
23.3. Службове підроблення (ст. 366 КК)	34
23.4. Декларування недостовірної інформації (ст. 366 ² КК)	34
23.5. Службова недбалість (ст. 367 КК)	34
23.6. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК)	35
23.7. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК)	35
23.8. Зловживання впливом (ст. 369 ² КК)	36
24. Кримінальні правопорушення проти правосуддя	36
24.1. Ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі (ст. 389 КК)	36
24.2. Злісна непокора вимогам адміністрації установи виконання покарань (ст. 391 КК)	36
24.3. Порушення правил адміністративного нагляду (ст. 395 КК)	37
24.4. Погроза або насильство щодо захисника чи представника особи (ст. 398 КК)	37
25. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)	37
25.1. Непокора	37
25.2. Погроза або насильство щодо начальника (ст. 405 КК)	38
25.3. Дезертирство (ст. 408 КК)	38
25.4. Порушення правил поведінки зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення (ст. 414 КК)	38
26. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку	39
26.1. Порушення законів та звичаїв війни (ст. 438 КК)	39
РОЗДІЛ II. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ	40
1. Засади кримінального провадження	40
1.1. Свобода від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів і членів сім'ї	40
1.2. Забезпечення права на захист	40

1.3. Доступ до правосуддя та обов'язковість судових рішень	40
1.4. Мова, якою здійснюється кримінальне провадження	40
2. Суд, сторони та інші учасники кримінального провадження	41
2.1. Сторона обвинувачення	41
2.2. Загальні правила участі захисника у кримінальному провадженні	41
2.3. Експерт	41
2.4. Обставини, що виключають участь слідчого судді, судді або присяжного в кримінальному провадженні	41
3. Докази і доказування	42
3.1. Докази	42
3.2. Допустимість доказу	42
3.3. Недопустимість доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини	44
3.4. Оцінка доказів	45
3.5. Документи	45
3.6. Висновок експерта	45
4. Фіксування кримінального провадження. Процесуальні рішення	46
4.1. Процесуальні рішення	46
5. Повідомлення	46
5.1. Поняття повідомлення у кримінальному провадженні	46
6. Процесуальні строки	47
6.1. Поновлення процесуального строку	47
7. Процесуальні витрати	47
7.1. Витрати на правову допомогу	47
7.2. Рішення щодо процесуальних витрат	47
8. Відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні, цивільний позов, виплата винагороди викривачу	48
8.1. Цивільний позов у кримінальному провадженні	48
9. Заходи забезпечення кримінального провадження	48
9.1. Загальні положення тимчасового доступу до речей і документів	48
10. Загальні положення досудового розслідування	49
10.1. Строки досудового розслідування	49
11. Слідчі (розшукові) дії	49
11.1. Вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій	49
11.2. Допит під час досудового розслідування в судовому засіданні	50
11.3. Особливості допиту малолітньої або неповнолітньої особи	50
11.4. Проникнення до житла чи іншого володіння особи	50
11.5. Ухвала про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи	50
11.6. Виконання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи	51
11.7. Огляд	51
11.8. Слідчий експеримент	52
11.9. Підстави проведення експертизи	52

11.10. Отримання зразків для експертизи	52
11.11. Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій в інших цілях або передання інформації	52
11.12. Контроль за вчиненням злочину	53
12. Форми закінчення досудового розслідування	55
12.1. Закриття кримінального провадження та провадження щодо юридичної особи	55
13. Звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру	56
13.1. Відкриття матеріалів іншій стороні	56
14. Продовження строку досудового розслідування	57
14.1. Загальні положення продовження строку досудового розслідування	57
15. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування	57
15.1. Ухвали слідчого судді, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування	57
16. Судове провадження у першій інстанції	58
16.1. Вирішення питань, пов'язаних з підготовкою до судового розгляду	58
17. Судовий розгляд	58
17.1. Наслідки неприбуття обвинуваченого	58
17.2. Проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження	58
17.3. Визначення меж судового розгляду	59
17.4. Зміна обвинувачення в суді	59
17.5. Визначення обсягу доказів, що підлягають дослідженню, та порядку їх дослідження	59
17.6. Допит свідка	60
18. Судові рішення	60
18.1. Зміст вироку	60
18.2. виправлення описок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні	60
19. Провадження в суді апеляційної інстанції	51
19.1. Порядок і строки апеляційного оскарження	51
19.2. Вимоги до апеляційної скарги	51
19.3. Залишення апеляційної скарги без руху, її повернення або відмова у відкритті провадження	62
19.4. Межі перегляду судом апеляційної інстанції	63
19.5. Апеляційний розгляд	63
19.6. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги	63
19.7. Істотні порушення вимог кримінального процесуального закону	64
19.8. Судові рішення суду апеляційної інстанції	64

19.9. Зміст ухвали суду апеляційної інстанції	64
20. Провадження за нововиявленими та виключними обставинами	65
20.1. Підстави для здійснення кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами	65
20.2. Строк звернення про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами	65
21. Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб	65
21.1. Повідомлення про підозру	65
22. Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру	66
22.1. Підстави для здійснення кримінального провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру	66

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

ВС	Верховний Суд
ЄДРСР	Єдиний державний реєстр судових рішень
КК	Кримінальний кодекс України
ККС ВС	Касаційний кримінальний суд у складі Верховного Суду
КПК	Кримінальний процесуальний кодекс України
КУпАП	Кодекс України про адміністративні правопорушення
НСРД	негласні слідчі (розшукові) дії
ОП ККС	об'єднана палата Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду

РОЗДІЛ І. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

I. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ЗАГАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

1. Повторність, сукупність та рецидив кримінальних правопорушень

1.1. Повторність кримінальних правопорушень

Якщо з усього обсягу пред'явленого обвинувачення особу визнано винуватою лише за епізодом закінченого замаху на таємне викрадення майна, а інших судимостей за вчинення будь-яких із злочинів, передбачених статтями 185, 186 та 189–191 або статтями 187, 262 КК, в особи не було, то кваліфікація дій засудженої особи за ознакою «повторність» є неправильним застосуванням закону України про кримінальну відповідальність

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 15.02.2024 у справі № 740/3306/20 (провадження № 51-4746км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117155314>

2. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння

2.1. Необхідна оборона

Існування кримінального провадження щодо особи (потерпілого в одному з кримінальних проваджень) за відсутності ухваленого обвинувального вироку суду не є безумовною підставою для оцінки її дій як таких, що мали протиправний характер

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 14.03.2024 у справі № 158/2468/22 (провадження № 51-4709км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117757890>

2.2. Крайня необхідність

Не вважаються вчиненими в стані крайньої необхідності дії особи, яка з метою вираження незгоди з діями співробітників слідчого ізолятора, де вона утримувалася, та з процесуальними рішеннями суду, анонімно по телефону повідомила завідомо неправдиву інформацію про підготовку вибухів

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 14.03.2024 у справі № 751/3578/21 (провадження № 51-3423км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117757852>

3. Звільнення від кримінальної відповідальності

3.1. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям

Особа, що вчинила два кримінальні проступки, які були розділені певним проміжком часу та утворювали реальну сукупність, не може бути звільнена від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям (ст. 45 КК)

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 21.03.2024 у справі № 761/1571/23 (провадження № 51-5431км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117915451>

3.2. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з передачею особи на поруки

Звільнення від кримінальної відповідальності з передачею особи на поруки для її виправлення без фактичного застосування щодо неї заходів кримінально-правової репресії є правом, а не обов'язком суду і є виправданим лише за належної перевірки судом факту справжності щирого каяття як обов'язкової умови застосування ст. 47 КК. Сам факт звернення із клопотанням про передачу особи на поруки імперативного значення для судів не має

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 21.05.2024 у справі № 443/1255/23 (провадження № 51-1557км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119331810>

4. Покарання та його види

4.1. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю

Особі, яка на окупованій території впроваджувала стандарти освіти держави-агресора, має бути призначене таке додаткове покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, що виключить можливість цій особі займатися будь-якою діяльністю у сфері освіти, у тому числі й щодо надання публічних послуг у цій сфері

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 06.03.2024 у справі № 183/1441/23 (провадження № 51-5768км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117590210>

4.2. Виправні роботи

Перш ніж призначати засудженому покарання у виді виправних робіт, належить з'ясувати, чи є особа працевлаштованою, оскільки відсутність місця роботи унеможливує визначення розміру відрахувань із суми заробітку засудженого в дохід держави, яке є обов'язковим при призначенні вказаного виду покарання

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 18.01.2024 у справі № 523/11023/21 (провадження № 51-3231км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116487836>

4.3. Конфіскація майна

Призначення додаткового покарання за ч. 2 ст. 307 КК у виді конфіскації майна допускається лише в разі, якщо особа вчинила це кримінальне правопорушення з корисливого мотиву

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 21.02.2024 у справі № 686/11385/21 (провадження № 51-6471км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117241448>

Додаткове покарання у виді конфіскації майна згідно ч. 1 ст. 111 КК редакцією Закону України № 1183-VII від 08.04.2014 не передбачено

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 04.06.2024 у справі № 759/3950/18 (провадження № 51-7105км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119710563>

5. Призначення покарання

5.1. Загальні засади призначення покарання

Призначення особі основного покарання у виді арешту за вчинення злочину проти основ національної безпеки України, який полягає у здійсненні впровадження стандартів освіти держави-агресора у закладах освіти у період воєнного стану і становить особливо велику суспільну небезпеку для держави, не відповідає ступеню тяжкості кримінального правопорушення і особі засудженої

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 29.01.2024 у справі № 183/184/23 (провадження № 51-5942км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116705036>

5.2. Обставини, які пом'якшують покарання

Щире каяття особи можливе на будь-якій стадії кримінального процесу, як до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань (наприклад, при з'явленні із зізнанням), так і після їх внесення, на досудовому розслідуванні або під час розгляду справи у суді. Для визнання щирого каяття обставиною, яка пом'якшує покарання, не має значення, на якій стадії воно відбулося, вирішальним є встановлення факторів, які б свідчили про справжність, щирість визнання вини, шляхом відповідного ставлення до скоєного, що передбачає належну критичну оцінку винним своєї протиправної поведінки, її осуд та бажання залагодити провину, і має підтверджуватися конкретними діями, спрямованими на виправлення зумовленої кримінальним правопорушенням ситуації

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 23.01.2024 у справі № 283/2169/19 (провадження № 51-5093км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116541849>

5.3. Обставини, які обтяжують покарання

Поняття «вчинення злочину з використанням умов воєнного стану» визначене п. 11 ст. 67 КК обставиною, яка обтяжує покарання, і не має жодного відношення до поняття «вчинення злочину в умовах воєнного стану», що є кваліфікуючою ознакою кримінальних правопорушень

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 24.01.2024 у справі № 346/1286/23 (провадження № 51-6449км23) <https://reestr.court.gov.ua/Review/116607237>

5.4. Призначення покарання за незакінчене кримінальне правопорушення та за кримінальне правопорушення, вчинене у співучасті

Якщо в санкції норми Особливої частини КК альтернативно передбачено довічне позбавлення волі, то положення ч. 2 ст. 68 КК не можуть застосовуватися з огляду на максимальне покарання у виді позбавлення волі на певний строк, оскільки найбільш суворим видом покарання, передбаченим санкцією, залишається довічне позбавлення волі, а це покарання виключає можливість визначення його половини

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 19.02.2024 у справі № 243/9515/20 (провадження № 51-2299км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117241406>.

5.5. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом

Відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням як підстава для призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом за ст. 69 КК, має бути встановлено на стадії судового розгляду кримінального провадження, до ухвалення вироку та призначення покарання, або ж на стадії оскарження такого вироку в апеляційному порядку, тобто до набрання вироком законної сили

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 20.03.2024 у справі № 740/4018/22 (провадження № 51-5626км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117915440>

5.6. Порядок призначення покарання за сукупністю злочинів та за сукупністю вироків

Призначення покарання засудженому як за сукупністю кримінальних правопорушень (ч. 4 ст. 70 КК), так і за сукупністю вироків (ст. 71 КК) визначається не за процесуальним статусом, якого набула особа, щодо якої розглядається кримінальне провадження, а за датою вчинення нового кримінального правопорушення (нових кримінальних правопорушень) у співвідношенні з іншими постановленими щодо неї обвинувальними вироками, тобто набуття процесуального статусу засудженого не впливає на вибір порядку призначення покарання за сукупністю злочинів або за сукупністю вироків

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 07.05.2024 у справі № 760/10154/22 (провадження № 51-6936км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119045315>

5.7. Правила складання покарань та зарахування строку попереднього ув'язнення, домашнього арешту

Зважаючи на імперативність приписів ч. 1 ст. 71 КК, суд не може втрутитися в попередній вирок, який набрав законної сили, та на підставі ч. 5 ст. 72 КК (у редакції ЗУ № 838-VIII від 26.11.2015) перерахувати особі строк попереднього ув'язнення в іншому кримінальному провадженні, оскільки це законом не передбачено

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 02.04.2024 у справі № 201/8295/23 (провадження № 51-608км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118194682>

Строк перебування особи у слідчому ізоляторі чи іншому місці попереднього ув'язнення може бути зараховано лише в межах того самого кримінального провадження, у якому до особи було застосовано попереднє ув'язнення

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 04.06.2024 у справі № 523/11745/22 (провадження № 51-6949км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119618757>

6. Звільнення від покарання та його відбування

6.1. Звільнення від відбування покарання з випробуванням

Вчинення особою злочину, передбаченого відповідною частиною ст. 191 КК, шляхом зловживання службовим становищем, унеможливорює застосування інституту звільнення від відбування покарання з випробуванням, адже таке діяння вважається корупційним

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 13.02.2024 у справі № 640/15555/18 (провадження № 51-5958км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117044126>

Пособництво у провадженні господарської діяльності у взаємодії з державою-агресором та добровільне обіймання особою посади в. о. начальника залізниці на окупованій території свідчать про загрозу державному суверенітету, територіальній цілісності, конституційному ладу, а тому виключають можливість звільнення від відбування покарання з випробуванням

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 07.02.2024 у справі № 202/4850/23 (провадження № 51-6064км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116920050>

Необґрунтованим є застосування ст. 75 КК до особи, яка хоча після ухвалення щодо неї вироку вступила до лав ЗСУ, проте вчинила особливо тяжке кримінальне правопорушення, пов'язане зі сферою обігу психотропних речовин у великих та особливо великих розмірах, крім іншого, приготувавши до збуту 114 поліетиленових пакетів з психотропною та особливо небезпечною психотропною речовинами, що свідчить про її антисоціальну поведінку та небезпечність для суспільства

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 19.03.2024 у справі № 686/3988/23 (провадження № 51-386км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117849616>

Якщо вчинення військовослужбовцем непокори, що виразилась у відкритій відмові виконати законний усний наказ, хоч і не призвело до настання тяжких наслідків, але за певних обставин могло призвести до прориву російськими окупаційними військами оборони Збройних Сил України на певній ділянці, то позитивні дані про засудженого не є протиположними суспільній небезпечності вчиненого ним військового кримінального правопорушення і не можуть свідчити про можливість звільнення особи від відбування призначеного покарання з випробуванням

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 23.05.2024 у справі № 185/4595/22 (провадження № 51-7414км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119331794>

Той факт, що військовозобов'язаний, який ухилився від призову на військову службу під час мобілізації, однак беззаперечно визнав свою вину та розкаявся у вчиненому і на момент апеляційного перегляду вже призваний на військову службу за мобілізацією та проходить військову службу у військовій частині, свідчить про можливість звільнення особи від відбування покарання з випробуванням

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 17.05.2024 у справі № 596/801/23 (провадження № 51-6639км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119228213>

Бажання продовжувати проходження військової служби у ЗСУ не є вирішальним для інституту звільнення від відбування покарання з випробуванням під час призначення покарання військовослужбовцю, який був визнаний винуватим у порушенні правил поведінки зі зброєю, що призвело до загибелі іншого військовослужбовця

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 30.05.2024 у справі № 332/3282/22 (провадження № 51-1368км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119493876>

7. Обмежувальні заходи

7.1. Обмежувальні заходи, що застосовуються до осіб, які вчинили домашнє насильство

Строки обмежувальних заходів у виді проходження програми для кривдників за вчинення домашнього насильства визначаються Кримінальним кодексом України, що узгоджується з нормами Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 25.06.2024 у справі № 167/871/23 (провадження № 51-958км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120029824>

8. Інші заходи кримінально-правового характеру

8.1. Спеціальна конфіскація

Оскільки можливість застосування спеціальної конфіскації не виключається навіть у тих випадках, коли конфіскація майна з огляду на його вартість сприймається як набагато суворіший захід, ніж призначене покарання, то в разі такого застосування необхідно навести належні аргументи, які обґрунтовують з урахуванням обставин конкретної справи, що такий захід не порушуватиме справедливої рівноваги між вимогами загального інтересу й захисту фундаментальних прав осіб. До уваги можуть братися: вартість майна, що підлягає конфіскації, законність чи незаконність його походження; тяжкість і характер вчиненого злочину; наявність, розмір і характер завданої шкоди або шкоди, яка потенційно могла бути завданою злочинцем; вид і розмір призначеного покарання тощо

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 28.02.2024 у справі № 713/1859/22 (провадження № 51-7153км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117442684>

8.2. Випадки застосування спеціальної конфіскації

Спеціальна конфіскація застосовується до знаряддя вчинення злочину, а не до його окремої частини. Неможливо застосувати спеціальну конфіскацію до автомобіля, який є спільною сумісною власністю подружжя, а також неможливо виділити належну обвинуваченому частку, оскільки автомобіль, з огляду на положення ст. 183 ЦК, є неподільною річчю

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 19.06.2024 у справі № 676/4542/22 (провадження № 51-627км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119940995>

II. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

9. Злочини проти основ національної безпеки України

9.1. Державна зрада (ст. 111 КК)

Державною зрадою (ст. 111 КК) є пошук, збирання та передавання представникам іноземної держави-агресора відомостей про розташування військової техніки, особового складу ЗСУ та інших військових формувань, залучених до надання відсічі збройній агресії російської федерації, оскільки це сприяє можливим чи дійсним зусиллям іноземної держави, іноземної організації або їх представникам заподіяти шкоду національній безпеці України. Відсутність наслідків у виді смерті будь-яких осіб не зумовлює відсутність у діях особи складу злочину, передбаченого ст. 111 КК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 13.03.2024 у справі № 953/3558/22 (провадження № 51-6103км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117757857>

Дії працівниці «Укрпошти», яка в умовах воєнного стану передавала представникам країни-агресора відомості про дислокацію ЗСУ, вказувала місця влучань артилерійських й авіаційних боєприпасів, випущених ворогом, завдяки чому він координував вогонь, надавала відомості щодо пунктів видачі гуманітарної допомоги, а також усіяло проявляла вподобання щодо злочинних дій армії російської федерації та підтримувала такі дії, є державною зрадою (ст. 111 КК)

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 09.04.2024 у справі № 639/1528/22 (провадження № 51-6937км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118297134>

Факт звільнення обвинуваченого з посади судді Апеляційного суду АР Крим у зв'язку з порушенням ним присяги судді, не може свідчити про те, що останній не є суб'єктом державної зради (ст. 111 КК), та не звільняє його від кримінальної відповідальності за вчинені ним діяння за тих обставин, що визнані судом доведеними

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 18.04.2024 у справі № 753/8639/17 (провадження № 51-3543км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118558616>

Дії, передбачені частинами 1 чи 2 ст. 114² КК, вчинені з метою надання державі, що здійснює збройну агресію проти України, або її представникам інформації щодо переміщення, руху та розташування ЗСУ, підрозділів Державної прикордонної служби та інших військових формувань, мають кваліфікуватися за ст. 111 КК як державна зрада у формі надання допомоги іноземній державі або її представникам у проведенні підривної діяльності проти України, якщо ці дії вчинені громадянином України, а відповідні відомості не є державною таємницею

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 24.04.2024 у справі № 743/149/23 (провадження № 51-692км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118725214>

9.2. Колабораційна діяльність (ст. 111¹ КК)

Дії громадянина України, який зайняв посаду в.о. керівника КП самопроголошеної «військово-цивільної адміністрації» у структурі окупаційної адміністрації держави-агресора, що створена представниками держави-агресора російської федерації на тимчасово окупованій території України, особисто зареєстрував у «податковій службі» новостворене «Комунальне підприємство» військово-цивільної адміністрації, брав участь у нарадах в «управлінні житлово-комунального господарства військово-цивільної адміністрації» та отримував заробітну плату в російських рублях, за відсутності примусу до вчинення вищезазначених дій, утворюють склад кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 111¹ КК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 31.01.2024 у справі № 638/5446/22 (провадження № 51-4092км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116705070>

Дії громадянина України, який перебував на посаді водія незаконно створеного на окупованій території правоохоронного органу і забезпечував його функціонування, свідчать про вчинення особою колабораційної діяльності та утворюють склад злочину, передбаченого ч. 7 ст. 111¹ КК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 22.01.2024 у справі № 953/406/23 (провадження № 51-4961км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116670763>

Дії громадянина України, який, використовуючи факт незаконного створення на тимчасово окупованій території України правоохоронного органу з метою особистого кар'єрного розвитку, добровільно зайняв посаду заступника прокурора у псевдооргані – прокуратурі «лнр», свідчать про вчинення особою колабораційної діяльності та утворюють склад злочину, передбаченого ч. 7 ст. 111¹ КК, а наявність в особи спеціальних знань у галузі права, здобутих в українському закладі вищої освіти, лише підтверджує чітке усвідомлення останнім суспільно небезпечного характеру свого діяння

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 08.02.2024 у справі № 161/12980/22 (провадження № 51-4900км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116955673>

Сам факт добровільного зайняття громадянином України посади в незаконно створеному органі, а не виконання конкретної діяльності, є підставою для кваліфікації дій винної особи як колабораційної діяльності (ч. 7 ст. 111¹ КК)

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 20.06.2024 у справі № 953/7182/23 (провадження № 51-7232км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119961119>

10. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи

10.1. Умисне вбивство

Завдання засудженим декількох ударів потерпілому в ділянку грудної клітки, від чого, як зазначила експерт, могли виникнути переломи ребер і грудини, внаслідок яких настав травматичний шок та смерть потерпілого, свідчить про передчасність висновків суду щодо відсутності підстав для кваліфікації діяння за ч. 1 ст. 115 КК, адже смерть як похідний наслідок і кінцевий результат злочину, передбаченого ч. 2 ст. 121 КК, не може бути прямим наслідком вчиненого особою діяння.

За наявності умислу на заподіяння смерті проміжок часу до її настання, потенційна можливість врятувати потерпілому життя за умови втручання інших осіб із наданням відповідної допомоги, намагання медичних працівників відвернути настання наслідків у виді смерті на кваліфікацію дій винуватого не впливають

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 28.02.2024 у справі № 401/268/21 (провадження № 51-6716км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117402596>.

Окрема думка – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117473221>

Оскільки при кваліфікації умисного вбивства за ознакою вчинення його з особливою жорстокістю (п. 4 ч. 2 ст. 115 КК) кримінальним законом визначено, що особлива жорстокість пов'язується зі способом позбавлення людини життя та іншими обставинами, які свідчать про проявлення винним особливої жорстокості, то позбавлення життя потерпілої шляхом пошкодження внутрішніх органів з урахуванням того, що під час та одразу після заподіяння ушкоджень вона була жива, вказує на те, що своїми діями засуджений заподіяв потерпілій особливих мук та страждань

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 21.02.2024 у справі № 551/150/23 (провадження № 51-7360км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117241407>

Якщо за обставинами справи особа, яка з метою помсти нанесла ножом три цілеспрямовані удари, в тому числі в життєво важливий орган – ший потерпілого, припинила свої дії через опір сина потерпілого, а після вчинення злочину не надала допомоги потерпілому, не викликала медичних працівників і на шляху додому викинула ніж, позбавившись знаряддя злочину, то це свідчить про наявність умислу на вбивство

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 06.03.2024 у справі № 227/1175/2221 (провадження № 51-4135км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117590192>

Завдання потерпілій не менше сімнадцяти ударів ножем в область розташування життєво важливих органів та прижиттєве відчленування її обох передплічч, від чого потерпіла відчувала нестерпний фізичний біль і в короткий проміжок часу померла на місці злочину, свідчить про вчинення вбивства з особливою жорстокістю (п. 4 ч. 1 ст. 115 КК)

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 09.04.2024 у справі № 212/2923/22 (провадження № 51-5223км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118297054>

Умисне вбивство командира його підлеглим утворює склад злочину, передбаченого п. 8 ч. 2 ст. 115 КК (умисне вбивство особи у зв'язку з виконанням цією особою службового обов'язку)

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 29.05.2024 у справі № 535/333/23 (провадження № 51-1218км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119424417>

10.2. Умисне тяжке тілесне ушкодження (ст. 121 КК)

Оскільки необхідною умовою для кваліфікації діяння за ч. 2 ст. 121 КК є встановлення причинного зв'язку між умисними тяжкими тілесними ушкодженнями і смертю, що настала, то попередження смертельного наслідку, обумовлене наданням медичної допомоги, як і відмова потерпілої від госпіталізації, що призвела до ускладнення її стану, не мають братися до уваги під час оцінки загрози життю за таких ушкоджень

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 24.01.2024 у справі № 766/12874/17 (провадження № 51-220км22) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116705068>

Про умисел на заподіяння тяжкого тілесного ушкодження свідчать дії особи, яка, маючи реальну можливість уникнути конфлікту з потерпілим, продовжила з'ясування стосунків і нанесла в життєво важливий орган – голову удар кулаком, що з огляду на її добру фізичну підготовку дає додаткові підстави вважати цей удар особливо небезпечним та із значною силою, а також указує на розуміння винуватою особою вчинених нею суспільно небезпечних дій і передбачення можливості настання наслідків у виді спричинення будь-якої за тяжкістю шкоди здоров'ю потерпілого

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 14.03.2024 у справі № 161/2455/20 (провадження № 51-6366км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117823764>

Якщо не доведено, що в момент завдання удару ножем у стегно потерпілого засуджений потерпав від будь-яких протиправних дій останнього та не був у стані необхідної оборони, то завдання засудженим удару в ногу зі значною силою у місце скупчення важливих для життя кровоносних судин, в результаті якого настала смерть потерпілого, слід кваліфікувати за ч. 2 ст. 121 КК

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 07.05.2024 у справі № 332/875/23 (провадження № 51-6153км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118923776>

10.3. Домашнє насильство (ст. 126¹ КК)

Оскільки шкода фізичному або психологічному здоров'ю особи, як наслідок адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 173² КУпАП, не охоплюється поняттям «фізичні або психологічні страждання, втрата працездатності, емоційна залежність, погіршення якості життя потерпілої особи», що є наслідком кримінально караних діянь, визначених ст. 126¹ КК, то попереднє притягнення особи до адміністративної відповідальності за вчинення домашнього насильства за умови подальшої повторюваності вчинення протиправних дій стосовно певної потерпілої особи чи осіб і настання конкретних наслідків, визначених законодавцем як більш тяжкі, не може свідчити про подвійне притягнення до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 28.05.2024 у справі № 522/2378/22 (провадження № 51-7447км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119493832>

10.4. Необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження (ст. 128 КК)

Якщо з аналізу наявних у кримінальному провадженні доказів не доведено, що обвинувачений діяв з умислом на вбивство, а вбачається, що він, складаючи карабін, який має технічну несправність, через яку може відбутися постріл без натискання на спусковий гачок, не перевірів його на предмет наявності у стволі боєприпасу, через що поцілів у живіт потерпілого, заподіявши тяжких тілесних ушкоджень, то в діях обвинуваченого наявна необережна форма вини у вигляді злочинної недбалості

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 08.02.2024 у справі № 743/283/20 (провадження № 51-1446км22) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117015979>

10.5. Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником (ст. 140 КК)

Якщо при терміновій госпіталізації дитини лікар констатував відсутність хвороби апендициту (перитоніту), з підозрою на яку пацієнта було доставлено до лікарні, а натомість виявлено важке захворювання (хвороба Крона) і його швидкий перебіг та особливості протікання призвели до смерті малолітнього потерпілого внаслідок вже сформованого комплексу незворотних патологічних змін в організмі дитини, яким можна було запобігти лише при вчасному діагностуванні, то відповідальність ургентного лікаря-хірурга дитячого відділення за ст. 140 КК виключається, з урахуванням запізненого звернення за медичною допомогою і реальної неможливості надання пацієнту необхідної медичної допомоги

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 01.02.2024 у справі № 569/14238/16-к (провадження № 51-3560км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116862883>

На наявність у діях чергової акушерки пологового відділення складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 140 КК, вказує невиконання нею безпосередніх обов'язків щодо повідомлення чергового лікаря про скарги вагітної на злиття навколоплідних вод чи підозри на це, що потягло ненадання своєчасної медичної допомоги та настання смерті плода

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 04.04.2024 у справі № 354/508/15-к (провадження № 51-6844км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118225337>

11. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи

11.1. Зґвалтування (ст. 152 КК)

Стан алкогольного чи іншого сп'яніння жертви; її поведінка до події; нехтування нею заходами особистої безпеки; моральне обличчя потерпілої особи та спосіб її життя; аморальна чи інша віктимна поведінка потерпілої особи, яка, можливо, свідомо провокувала сексуальну поведінку злочинця з наміром припинити надалі вчинення дій сексуального характеру щодо неї, не виключають кримінальної відповідальності за ст. 152 КК

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 14.05.2024 у справі № 201/11859/21 (провадження № 51-7678км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119070444>

12. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина

12.1. Порушення недоторканності житла (ст. 162 КК)

Дії службових осіб, які були достеменно обізнані про перебування земельної ділянки у володінні потерпілого і після невдалих спроб отримати його дозвіл на огляд увійшли на подвір'я, зруйнувавши огорожу, та обстежили домогосподарство проти волі потерпілого, беззаперечно свідчать про спрямованість їхнього умислу на незаконне проникнення у володіння особи. Сам факт протиправного володіння особою житловим приміщенням та/або земельною ділянкою, навіть якщо вони мають іншого власника, не надає права нікому, у тому числі службовим особам, входити й оглядати ці об'єкти без дозволу фактичного володільця за межами встановлених законом процедур

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 12.03.2024 у справі № 722/151/20 (провадження № 51-71км22) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117757909>

12.2. Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів (ст. 171 КК)

Якщо потерпілий не вжив заходів для ідентифікації себе як журналіста, не повідомив про здійснення професійної журналістської діяльності, зокрема проведення відеозйомки, то в діях особи, яка погрожує потерпілому насильством, відсутній умисел на перешкоджання законній професійній діяльності журналіста (ст. 171 КК)

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 18.03.2024 у справі № 296/2948/22 (провадження № 51-7638км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117915446>

13. Кримінальні правопорушення проти власності

13.1. Крадіжка (ст. 185 КК)

Паркан фактично є захистом ділянки від сторонніх осіб та об'єктивно перешкоджає вільному доступу на територію ділянки, а тому така ділянка може бути віднесена за своїми ознаками до поняття «сховище», адже наявність такого паркану без сумніву дозволяє ідентифікувати певну територію як таку, що має призначення для постійного або тимчасового зберігання матеріальних цінностей.

При здійсненні правової оцінки необхідно виділяти фізичний та юридичний критерії розуміння поняття «проникнення». Зокрема, для визначення фізичного критерію підлягають встановленню: 1) факт входження (потрапляння) до приміщення (житла, іншого приміщення чи сховища); 2) час, спосіб, місце та обставини входження (потрапляння) до приміщення (житла, іншого приміщення чи сховища) з урахуванням режиму доступу до нього та до майна, яким бажає заволодіти особа. Для з'ясування юридичного критерію слід встановлювати: 1) незаконність входження (потрапляння) у приміщення (житло, інше приміщення чи сховище) або перебування в ньому, що обумовлюється відсутністю в особи права на перебування там, де знаходиться майно, яким вона бажає незаконно заволодіти; 2) мету, яку досягає особа, вчиняючи обрані дії, усвідомлення нею характеру вчиненого суспільно небезпечного діяння, зокрема й факту незаконного входження (потрапляння) до приміщення (житла, іншого приміщення чи сховища) чи перебування в ньому, передбачення наслідків вчиненого діяння

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 18.01.2024 у справі № 523/8446/22 (провадження № 51-2669км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116487818>

У кожному конкретному кримінальному провадженні, де пред'явлено обвинувачення за викрадення майна з автомобіля, яке включає кваліфікуючу ознаку «проникнення у сховище» (ч. 3 ст. 185 КК), належить установити об'єктивні обставини, які дозволяють ідентифікувати відповідний автомобіль як «сховище».

Салони та/або багажні відділення автомобілів можуть бути віднесені за своїми ознаками до поняття «сховище», виходячи з їх конструктивних особливостей, наявності пристосувань чи засобів охорони, у тому числі технічних, які об'єктивно перешкоджають вільному доступу сторонніх осіб, а також інших ознак, які дозволяють ідентифікувати вказані місця як такі, що мають, окрім іншого, призначення для постійного або тимчасового зберігання майна (тобто є сховищем)

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 23.05.2024 у справі № 204/2070/22 (провадження № 51-7646км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119331795>

Якщо обвинувачений зайшов на територію магазину через відчинені вхідні ворота, в робочий час, коли його власник обслуговував покупця, у зв'язку із чим доступ на цю територію був вільний, то вирішуючи питання про наявність в діях особи кваліфікуючої ознаки вчинення крадіжки «шляхом проникнення в інше сховище», належить з'ясувати, які ж саме дії було вчинено для подолання перешкод, що унеможливлювали (суттєво ускладнювали) вільне й безперешкодне потрапляння на територію магазину та чи взагалі особа потрапила на цю територію незаконно

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 06.06.2024 у справі № 132/1422/21 (провадження №51-7194км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119653420>

13.2. Грабіж (ст. 186 КК)

Грабіж вважається вчиненим за попередньою змовою і тоді, коли така змова має місце за кілька хвилин до початку вчинення злочину

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 02.05.2024 у справі № 344/2803/23 (провадження № 51-4857км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118892433>

Використання газового балончика в ході заволодіння чужим майном створює склад розбійного нападу лише тоді, коли застосування газової речовини або погроза її застосування під час вчинення злочину було чи могло бути небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 04.06.2024 у справі № 523/15042/21 (провадження № 51-7361км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119560037>

13.3. Розбій (ст. 187 КК)

У разі наявності єдиного спільного умислу на заволодіння майном, поєднаного із застосуванням насильства, яке є небезпечним для життя та здоров'я особи, яка зазнала нападу (ст. 187 КК), виконання кожним із нападників під час нападу на потерпілого різних дій (завдання ударів, вилучення речей) не може бути підставою для їх кваліфікації за статтями закону, які передбачають відповідальність за окремі злочинні дії (ст. 121, ст. 122 або ст. 125 КК)

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 21.02.2024 у справі № 209/3021/20 (провадження № 51-7020км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117241449>

Якщо потерпіла стверджувала, що внаслідок заподіяння щодо неї насильства вона втрачала свідомість, то відсутність у матеріалах кримінального провадження висновку судово-медичної експертизи, яка не проводилася у зв'язку зі сплином певного часу між подією злочину і зверненням потерпілої до правоохоронних органів, не вказує на відсутність доказів наявності в діях особи об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 187 КК.

Відсутність експертизи визначення вартості майна, яким заволоділа особа, не є безумовною підставою для закриття кримінального провадження за ч. 1 ст. 187 КК у зв'язку з невстановленням достатніх доказів для доведення винуватості особи, оскільки цей склад злочину вважається закінченим з моменту здійснення нападу, поєданого із застосуванням насильства, небезпечного для життя та здоров'я особи, і не містить мінімальної суми збитку для цього кримінального правопорушення. Крім того, визначення вартості викраденого майна може бути здійснено шляхом дослідження сукупності інших доказів, зокрема розмір матеріальних збитків, шкоди, заподіяних кримінальним правопорушенням, можливо достовірно встановити без спеціальних знань, а достатньо загальновідомих та загальнодоступних знань, проведення простих арифметичних розрахунків для оцінки даних, отриманих за допомогою інших, крім експертизи, джерел доказування

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 03.04.2024 у справі № 758/4198/21 (провадження № 51-7400км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118225265>

13.4. Шахрайство (ст. 190 КК)

Дії особи, яка не мала на меті організувати виступ музичного гурту, але пропонувала потерпілим придбати квитки на концерт і заволоділа їхніми коштами через впевненість останніх у добросовісності дій так званого організатора концертів, слід кваліфікувати як шахрайство

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 19.03.2024 у справі № 295/17062/15-к (провадження № 51-1618км19) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117823839>

Про вчинення шахрайства внутрішньо переміщеною особою свідчить отримання нею соціальної допомоги на підставі заяв, у яких вона не повідомила органам соціального захисту про наявність нерухомого майна, розташованого в регіонах, інших, ніж тимчасово окупована територія України та райони проведення антитерористичної операції

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 19.03.2024 у справі № 643/8436/18 (провадження № 51-3191км21) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117849540>

Заволодіння чужим майном шляхом обману та зловживання довірою не є оціночним поняттям, воно формалізоване в законі, тобто визначене законодавцем за допомогою вартісних критеріїв, зазначених у пунктах 2–4 примітки до ст. 185 КК, та встановлено їх мінімальний і максимальний розмір з прив'язкою до неоподаткованого мінімуму доходів громадян

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 21.03.2024 у справі № 127/9259/21 (провадження № 51-3633км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118225283>

Кримінальна відповідальність за шахрайство пов'язана, як правило, не зі встановленням ознак конкретної особи, власності якої заподіяно шкоду, а зі встановленням усвідомлення винним факту заволодіння майном, яке належить

іншій особі (чужим для нього), з метою його безоплатного, безповоротного обернення на свою користь (чи третіх осіб) за відсутності законних підстав для того і збільшення внаслідок цього власних майнових фондів (чи третьої особи). Усвідомлення винуватою особою, кому саме належить чуже для неї майно та на яких підставах, чи заволодіває він майном, ввівши в оману власника предмета кримінального правопорушення або іншу особу, у фактичному володінні якої перебуває предмет кримінального правопорушення, не є обов'язковим для встановлення ознак шахрайства, якщо не йдеться про врахування матеріального становища конкретного потерпілого за ч. 1 ст. 190 КК

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 11.04.2024 у справі № 569/14942/17 (провадження № 51-6100км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118422142>

13.5. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК)

Про відсутність зловживання службовим становищем старшим касиром супермаркету, свідчить той факт, що хоча посадовою інструкцією особи, передбачено здійснення такої організаційно-розпорядчої функції, як контроль за проведенням касових операцій, однак оформлюючи фіктивне повернення раніше проданих товарів, які не рахувались як повернуті, з метою привласнення коштів від такої дії, старший касир діяла самостійно, і жодних вказівок підлеглим їй касирам не давала

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 30.01.2024 у справі № 753/10540/22 (провадження № 51-4410км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116732002>

Службова особа приватного підприємства не може нести кримінальну відповідальність за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 191 КК, якщо не доведено, що ця особа мала право управління або розпорядження майном університету, який є контрагентом цього приватного підприємства за договором про закупівлю робіт, і використала це право для обернення на свою користь майна, що належить цьому навчальному закладу.

Для притягнення службової особи приватного підприємства до відповідальності за ст. 336 КК сторона обвинувачення повинна довести, що документи, які були складені за безпосередньої участі представників виконавця (приватного підприємства) і замовника (університету), без будь-яких зауважень з їхнього боку, не відображають заявлену підрядником і погоджену замовником вартість, інакше кажучи, що документи містять неправдиву інформацію щодо узгодженої сторонами вартості змонтованого устаткування

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16.04.2024 у справі № 404/6810/20 (провадження № 51-4201км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118558646>

Якщо службова особа прокуратури здійснює розслідування кримінального провадження з метою збагачення за рахунок матеріальних цінностей, здобутих під час

такого розслідування, то це свідчить про наявність у її діях саме корисливого мотиву як ознаки кримінального правопорушення, передбаченого ст. 191 КК, а не ознак службової недбалості, визначених ст. 367 КК. Невиконання обов'язку, вимоги про повернення майна свідчить про закінчення привласнення

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 18.04.2024 у справі № 758/6794/18 (провадження № 51-5567км19) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118592551>

13.6. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво (ст. 197¹ КК)

Для наявності складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 197¹ КК, достатньо факту самовільного зайняття земельної ділянки в зонах особливого режиму використання земель, зокрема, в прикордонній смузі, і процес демаркації українсько-білоруського державного кордону та повідомлення прикордонного загону про відсутність перешкод для доступу військовослужбовців через огороження земельної ділянки парканом на кваліфікацію таких дій жодним чином не впливає

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 05.06.2024 у справі № 743/2194/19 (провадження № 51-1253км22) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119618695>

14. Кримінальні правопорушення проти довкілля

14.1. Незаконна порубка або незаконне перевезення, зберігання, збут лісу (ст. 246 КК)

Кримінальне правопорушення, передбачене ст. 246 КК, полягає у незаконній порубці дерев і чагарників. При цьому кваліфікація таких дій за ст. 246 КК залежить від категорії захищеності лісу, а також інших об'єктів, де здійснюється порубка. Незаконна порубка у лісах, захисних та інших лісових насадженнях утворює склад цього кримінального правопорушення лише тоді, коли це заподіяло істотної шкоди

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 18.01.2024 у справі № 710/168/17 (провадження № 51-2622км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116705014>

15. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки

15.1. Створення терористичної групи чи терористичної організації (ст. 258³ КК)

Доведений факт участі у терористичній організації є закінченим складом злочину, передбаченого ст. 258³ КК, безвідносно до того, чи розпочали її учасники вчинювати конкретні терористичні злочини

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 13.06.2024 у справі № 296/806/21 (провадження № 51-7228км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119842001>

15.2. Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (ст. 260 КК)

Обсяг і зміст виконуваних завдань зі здійснення діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (ст. 260 КК) не впливають на кваліфікацію дій особи, яка бере участь у таких формуваннях.

Засуджений, вступаючи до підрозділу незаконного збройного формування, розумів та усвідомлював мету його діяльності на території України, зокрема силовий опір армії та правоохоронним органам держави і створення умов для воєнного вторгнення російської федерації на територію України, працював на посаді психолога, проводив навчання та тестування особового складу протитанкового артилерійського дивізіону на здатність виконання бойових завдань у протистоянні військовослужбовцям ЗСУ та правоохоронцям, тобто фактично брав участь у діяльності незаконного збройного формування та безпосередньо виконував низку завдань щодо здійснення його діяльності

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 17.04.2024 у справі № 296/10812/20 (провадження № 51-497км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118592526>

15.3. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами (ст. 263 КК)

Положення Закону України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» від 03.03.2022 № 2114-IX не декриміналізують протиправного поводження з предметами злочину, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК, вчиненого до набуття чинності цим Законом, та не встановлюють правомірності незаконного поводження з предметами, отриманими всупереч порядку, встановленому МВС України, в період дії воєнного стану

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 07.02.2024 у справі № 461/3474/22 (провадження № 51-3893км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116920044>

16. Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва

16.1. Порушення вимог законодавства про охорону праці (ст. 271 КК)

Для встановлення винуватості особи, що обіймає посаду агронома підприємства, у нездійсненні належного контролю за безпечним виконанням працівниками польових робіт (ч. 2 ст. 271 КК), під час яких при заборі води з каналу сталась дорожньо-транспортна пригода (самовільний рух керованого автомобіля заднім ходом та його падіння з мосту в меліоративний канал), що призвела до смерті водія, належить визначити, чи є агроном посадовою особою, відповідальною за випуск транспортних засобів на лінію та чи має перевіряти їх технічний стан як під час роботи, так і під час випуску на лінію, а також, чи покладається посадовою інструкцією на агронома обов'язок безпосередньо керувати кожною дією водія під час здійснення забору води,

що свідчитиме про наявність чи відсутність причинно-наслідкового зв'язку між смертю водія та діями/бездіяльністю агронома

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16.01.2024 у справі № 741/784/20 (провадження № 51-4330км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116487706>

16.2. Порушення правил безпеки під час виконання робіт з підвищеною небезпекою (ст. 272 КК)

У діях особи, яка знає про відсутність чинного дозволу на виконання робіт з підвищеною небезпекою та про те, що працівники підприємства не пройшли навчання і перевірку знань із питань охорони праці щодо виконання робіт підвищеної небезпеки та їх інструктажу, і допускає цих працівників до виконання підрядних робіт підвищеної небезпеки, що спричинило загибель людини, є склад кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 272 КК

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 09.04.2024 у справі № 507/957/19 (провадження № 51-253км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118393631>

17. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту

17.1. Незаконне заволодіння транспортним засобом (ст. 289 КК)

Дії особи, яка отримала ключі й свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу для доставки автомобіля до місця його ремонту, однак без дозволу власника чи користувача транспортного засобу здійснила поїздку до іншого населеного пункту з будь-якою метою, утворюють склад кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 289 КК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 20.03.2024 у справі № 533/352/21 (провадження № 51-6841км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117849625>

Та обставина, що потерпілий не зареєстрував у встановленому порядку мотоцикл на своє ім'я, не спростовує його право на володіння та користування цим транспортним засобом і не виключає наявності складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 289 КК, у діях особи, яка без дозволу заволоділа цим мотоциклом

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 09.04.2024 у справі № 177/751/21 (провадження № 51-7552км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118297121>

18. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності

18.1. Хуліганство (ст. 296 КК)

Для юридичної оцінки діяння як хуліганства обов'язковим є поєднання ознак об'єктивної сторони цього злочину у виді грубого порушення громадського порядку, що супроводжується особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом, і суб'єктивної сторони, зокрема мотиву явної неповаги до суспільства. Дії особи, яка у приміщенні

лікарні в присутності медичних працівників поведилася агресивно, безпідставно застосувала насильство із заподіянням лікарю тілесних ушкоджень, внаслідок чого останній був вимушений залишити своє робоче місце, що потягло порушення роботи лікарні, утворюють склад хуліганства

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 05.03.2024 у справі № 202/716/22 (провадження № 51-5296км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117555107>

19. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення

19.1. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 307 КК)

Якщо особа одночасно і з одного джерела, в межах реалізації єдиного умислу, придбала та зберігала психотропну речовину в особливо великому розмірі та наркотичний засіб у великому розмірі, її дії слід кваліфікувати лише за ч. 3 ст. 307 КК. Такі дії особи не потребують додаткової кваліфікації за ч. 2 ст. 307 КК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 17.04.2024 у справі № 210/1332/22 (провадження № 51-7313км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118520012>

19.2. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту (ст. 309 КК)

Під час кваліфікації дій особи за вчинення кримінального правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів вирішальним є визначення предмета протиправного посягання і точне встановлення його ознак, які дають можливість відокремити протиправні діяння від тих, дії, які не тягнуть за собою кримінальної відповідальності і тому не можуть розглядатися як кримінальні правопорушення

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 05.06.2024 у справі № 725/5934/22 (провадження № 51-1104км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119681151>

За наявності залежності від канабіноїдів в особи встановлений лікарями діагноз «Психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання канабіноїдів, вживання зі шкідливими наслідками» відноситься до терміна «Наркоманія», у разі добровільного проходження курсу стаціонарного лікування особа звільняється від кримінальної відповідальності за дії, передбачені ч. 4 ст. 309 КК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 13.02.2024 у справі № 278/4108/22 (провадження № 51-5860км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117155293>

20. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації

20.1. Ухилення від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період (ст. 336 КК)

Дії військовозобов'язаного, який з моменту оголошення Указу Президента України № 65/2022 «Про загальну мобілізацію» ухилився від призову на військову службу, вважаються такими, що вчинені під час мобілізації, в особливий період і підлягають кваліфікації за ст. 336 КК. Незазначення при правовій кваліфікації кримінального правопорушення за ст. 336 КК такої ознаки, як особливий період, не може вважатися беззаперечною підставою для визнання неправильною такої кваліфікації дій обвинуваченого

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 19.03.2024 у справі № 676/4559/22 (провадження № 51-5696км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117849531>

Проходження військовозобов'язаним, який не належить до жодних релігійних організацій, строкової військової служби у збройних силах впродовж 5 місяців після формування в останнього, з його слів, релігійних переконань не може свідчити про наявність в особи глибокого й непереборного внутрішнього конфлікту між зазначеними переконаннями і військовим обов'язком

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 02.05.2024 у справі № 344/12021/22 (провадження № 51-90км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118893514>

Відмова від військової служби військовозобов'язаним, який належить до релігійної організації, віровчення якої не допускає користування зброєю, є ухиленням від призову за мобілізацією, оскільки конституційний обов'язок із захисту Вітчизни під час несення служби військовозобов'язаними з такими релігійними переконаннями не передбачає безпосереднього обов'язку брати до рук зброю, а має широкий спектр можливостей здійснення захисту територіальної цілісності та суверенітету держави від військової агресії з боку іноземної держави, що полягає у ремонті техніки, будівництві укріплень, вивезенні поранених, перевезенні вантажів та виконанні інших функцій, не пов'язаних із використанням зброї

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 13.06.2024 у справі № 601/2491/22 (провадження № 51-6732км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120029741>

21. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів

21.1. Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони

громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ст. 342 КК)

Під час кваліфікації діяння за ст. 342 КК необхідно встановити, наскільки дії працівників поліції, яким особа чинила опір, були необхідними, законними і пропорційними в ситуації, яка склалася, та як вони могли вплинути на обґрунтованість висновку про наявність (відсутність) складу кримінального правопорушення, передбаченого цією статтею. Закриття справ про адміністративне правопорушення не є беззаперечною підставою для визнання вимог працівників поліції незаконними

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 24.04.2024 у справі № 303/307/21 (провадження № 51-7330км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118688969>

21.2. Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу (ст. 345 КК)

Про усвідомлення винною особою того факту, що вона завдає тілесних ушкоджень працівнику правоохоронного органу, який виконує свої службові обов'язки, указує місце вчинення кримінального правопорушення – приміщення Головного управління Національної поліції, а також та обставина, що потерпілий представився як слідчий поліції, що викликав винну особу на допит

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 09.04.2024 у справі № 607/13583/17 (провадження № 51-6816км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118297129>

21.3. Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів (ст. 358 КК)

Дії, що полягають у використанні завідомо підробленого військового квитка з фейковими даними про те, що особа не підлягає військовій службі за призовом під час мобілізації як така, що виключена з військового обліку за станом здоров'я, для пред'явлення при перевірці працівниками прикордонної служби з метою перетину державного кордону України, підлягають кваліфікації за ч. 4 ст. 358 КК

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 18.01.2024 у справі № 715/2635/22 (провадження № 51-3091км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116512365>

Для притягнення особи до кримінальної відповідальності за використання підробленого документа (ч. 4 ст. 358 КК) не обов'язково встановити, хто саме виготовив такий документ, яким чином і чи притягувалася така особа до кримінальної відповідальності за вчинене. Достатньо встановити той факт, що особа, яка використовувала підроблений документ, знала про факт його підробки, тобто усвідомлювала несправжність такого документа. Наявність постанови про закриття кримінального провадження у кримінальному провадженні за ч. 3 ст. 358 КК жодним чином не виключає можливості притягнення особи до кримінальної відповідальності за ч. 4 ст. 358 КК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16.04.2024 у справі № 161/9346/19 (провадження № 51-3831км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118558536>

Користування посвідченням водія, отриманим в установленому законом порядку, в яке внесена завідомо недостовірна інформація про керування транспортними засобами відповідної категорії, є використанням завідомо підробленого документа (ч. 4 ст. 358 КК)

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 10.06.2024 у справі № 295/5331/22 (провадження № 51-1374км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119741352>

21.4. Незаконні придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів отримання інформації (ст. 359 КК)

Якщо підлеглий сам бере у свого керівника для використання мережевий електричний фільтр, який містить технічний засіб негласного отримання аудіоінформації, про що підлеглий достеменно обізнаний, не заперечує проти здійснення аудіо-, відеофіксації службового кабінету й розміщує для відвідувачів інформаційну табличку про здійснення такої фіксації, то в діях керівника відсутній умисел на незаконне втручання у приватне спілкування

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 18.04.2024 у справі №717/494/21 (провадження № 51-7836км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118592535>

22. Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку

22.1. Створення з метою протиправного використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут (ст. 361¹ КК)

Збут шкідливих програмних чи технічних засобів (ст. 361¹ КК) є закінченим злочином з моменту передачі іншій особі хоча б однієї такої програми чи технічного пристрою

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 15.05.2024 у справі № 591/4800/17 (провадження № 51-400км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119168551>

22.2. Несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації (ст. 361² КК)

Об'єктивною стороною кримінального правопорушення, передбаченого ст. 361² КК, є несанкціонований збут або розповсюдження комп'ютерної інформації з обмеженим доступом. Збут або розповсюдження комп'ютерної інформації з обмеженим доступом слід уважати несанкціонованими, якщо ці дії вчинені без дозволу (згоди) власника інформації. Інформація, яка обробляється та зберігається в базі АСМО «Інспектор»,

що розміщується в базах митного оформлення, має обмежений доступ. Дії осіб, які несанкціоновано збували таку інформацію, слід кваліфікувати за ст. 361¹ КК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 02.04.2024 у справі № 712/8673/19 (провадження № 51-5008км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118137203>

23. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

23.1. Зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК)

Наявність у службової особи мети отримати неправомірну вигоду та/або її зацікавленості в отриманні такої вигоди іншою особою є ознакою, яка дозволяє відмежувати зловживання службовим становищем від інших порушень, допущених при виконанні повноважень, і яка запобігає можливості притягнення до кримінальної відповідальності лише за прийняття рішення або вчинення дій, правомірність яких може бути поставлено під сумнів або навіть скасовано в ході подальших юридичних процедур

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 11.06.2024 у справі № 359/2636/19 (провадження № 51-7397км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119873523>

23.2. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу (ст. 365 КК)

Неконкретність висунутого працівникам правоохоронного органу обвинувачення у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 127 «Катування» КК (в редакції від 27.04.2004), а також ч. 2 ст. 365 «Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу» КК (в редакції від 27.04.2004), не може бути приводом для їх виправдання, а свідчить про неефективність розслідування факту жорстокого поводження з людиною з боку службових осіб правоохоронних органів.

Якщо при перевищенні влади або службових повноважень фізичне насильство полягало в катуванні, відповідальність за яке передбачена ч. 2 ст. 127 КК, дії службової особи необхідно кваліфікувати за сукупністю злочинів – за ч. 2 ст. 127 і ч. 2 ст. 365 КК

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 06.02.2024 у справі № 645/6247/16-к (провадження № 51-6261км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116862907>

Враховуючи, що поняття «насильство» поширюється на спосіб вчинення діяння, передбаченого ч. 2 ст. 365 КК, та на обумовлені його застосуванням наслідки, то про доведеність винуватості працівника правоохоронного органу у перевищенні службових повноважень свідчить безпідставне намагання затримати потерпілого за відсутності в діях останнього правопорушення, застосування фізичного насильства до нього зі спричиненням тілесних ушкоджень

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 22.05.2024 у справі № 749/19/22 (провадження № 51-7469км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119309255>

23.3. Службове підроблення (ст. 366 КК)

Рапорт командира дорожньо-патрульної служби, в якому зафіксовано порушення водіями Правил дорожнього руху, що було покладено в основу протоколу про адміністративне правопорушення, скерованого до суду для прийняття рішення, є офіційним документом і предметом складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366 КК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 22.05.2024 у справі № 760/14696/15 (провадження № 51-4261км21) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119331777>

23.4. Декларування недостовірної інформації (ст. 366² КК)

Про умисел на внесення неправдивих відомостей до декларації свідчить декларування депутатом районної ради лише частини об'єктів декларування і невнесення відомостей про об'єкти на загальну суму, що перевищує 500 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, що не є опискою чи помилкою в підрахунку. Сплата податків з отриманого доходу не звільняє від відповідальності за недекларування майна, від оренди якого отримано цей дохід, а недостатність практичних навичок роботи на комп'ютері не виправдовує вибіркове зазначення об'єктів декларування

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 12.03.2024 у справі № 676/4489/22 (провадження № 51-4939км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117849546>

23.5. Службова недбалість (ст. 367 КК)

Фізична особа-підприємець, яка керувала колективом найманих працівників, ставила перед ними виробничі завдання, визначала розмір заробітної плати, вважається такою, що виконує організаційно-розпорядчі і адміністративно-господарські функції, відтак є службовою особою та суб'єктом складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 367 КК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16.01.2024 у справі № 443/711/19 (провадження № 51-4896км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116512402>

Оскільки лісогосподарські заходи з поліпшення якісного складу лісів як складник заготівлі деревини здійснюються в порядку спеціального використання лісових ресурсів, а тому потребують як отримання спеціального дозволу, так і затвердження лімітів користування, то дії директора національного природного парку, що полягали у видачі лісорубних квитків на проведення рубок формування та оздоровлення лісів на території парку, на підставі яких було проведено незаконні рубки формування та оздоровлення лісів, що розташовані в межах території вказаного природного парку, утворюють склад кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 367 КК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 14.02.2024 у справі № 170/293/21 (провадження № 51-3576км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117074385>

Встановлення обставин, за яких визначено, що внаслідок неналежного виконання інженером своїх службових обов'язків через несумлінне ставлення до них, тяжких наслідків державним інтересам в особі АТ «Укрпошта» не було спричинено, виключає склад злочину, передбачений ч. 2 ст. 367 КК

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 06.06.2024 у справі № 308/5823/18 (провадження № 51-69км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119653424>

23.6. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою (ст. 368 КК)

Дії члена колегіального органу можуть кваліфікуватися за ст. 368 КК у тих випадках, якщо вирішення питання, за яке передавалася неправомірна вигода, ухвалюється цим колегіальним органом спільним рішенням за результатами голосування. Кримінальна відповідальність у ст. 368 КК встановлена за конкретні діяння, серед яких є й одержання неправомірної вигоди, без конкретизації успішності досягнення бажаного результату надавачем неправомірної вигоди, тому немає значення, яке рішення ухвалив колегіальний орган (таке, яке цікавило надавача неправомірної вигоди або ж навпаки, тобто позитивне чи негативне)

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 23.04.2024 у справі № 726/776/17 (провадження № 51-8212км18) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118689047>

Неправомірну вигоду належить визнавати одержаною за попередньою змовою групою осіб, якщо на момент передачі неправомірної вигоди між співучасниками вже була досягнута змова на її одержання

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 21.05.2024 у справі № 731/242/18 (провадження № 51-7394км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119212874>

Дії начальника територіального управління юстиції Державної виконавчої служби, обізнаного про факт обов'язкового отримання державним виконавцем винагороди, який вирішив отримати від останнього неправомірну вигоду для себе у вигляді половини грошових коштів від загальної суми винагороди, і використав службове становище та надані йому повноваження, створив умови, за яких примусив особу надати йому неправомірну вигоду, містять склад злочину, передбачений ч. 3 ст. 368 КК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 04.06.2024 у справі № 740/1179/19 (провадження № 51-5759км21) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119741391>

23.7. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі (ст. 369 КК)

Стаття 369 КК не виключає, що пропозиція неправомірної вигоди може виражатися не лише у конкретній сумі грошей або чітко визначеному майні, але й у встановленні інших параметрів предмету неправомірної вигоди, наприклад, у вигляді долі від отриманого прибутку або частки у майні підприємства, проценти

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 30.01.2024 у справі № 164/963/16-к (провадження № 51-348км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116993775>

Провокація злочину працівниками поліції шляхом маніпулятивного психологічного впливу останніх на голову міської ради при спілкуванні з ним, що спровокувала голову міської ради до пропозиції надання працівникам поліції неправомірної вигоди в озвученій ними сумі, що змусило його позичити у знайомого кошти для того, щоб запобігти створенню перешкод у реалізації планів розвитку громади, свідчить про відсутність обов'язкової ознаки суб'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 369 КК, – прямого умислу

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 02.04.2024 у справі № 450/374/18 (провадження № 51-3279км22) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118297021>

23.8. Зловживання впливом (ст. 369² КК)

Оскільки медико-соціальна експертна комісія є спеціальним закладом системи охорони здоров'я, покликаним здійснювати функції держави в частині встановлення інвалідності певній особі, то як голова, так і члени медико-соціальних експертних комісій, приймаючи рішення від імені такої комісії, є особами, уповноваженими на виконання функцій держави в розумінні примітки до ст. 369² КК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС від 21.05.2024 у справі № 686/8627/22 (провадження № 51-72км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119309289>

24. Кримінальні правопорушення проти правосуддя

24.1. Ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі (ст. 389 КК)

Ухилення від позбавлення права займатися певною діяльністю – це невиконання особою, яка засуджена до цього виду покарання, обов'язку утриматись від зайняття цією діяльністю протягом строку, визначеного вироком суду. Воно може мати місце у тому числі шляхом подальшого зайняття видом діяльності, яким заборонено займатись

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 27.06.2024 у справі № 262/7209/13-к (провадження № 51-3704км18) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120112288>

24.2. Злісна непокоря вимогам адміністрації установи виконання покарань (ст. 391 КК)

Дії засудженого, який, перебуваючи в місцях позбавлення волі, систематично, а саме 15 разів за період відбування покарання, вчиняв непокору законним вимогам адміністрації установи виконання покарань і притягувався до дисциплінарної

відповідальності, у тому числі до дисциплінарного стягнення у виді переведення до приміщення камерного типу, де продовжив чинити злісну непокору законним вимогам адміністрації установи, а саме двічі категорично відмовився виконати обов'язки чергового з прибирання камери, хоча під час пред'явлення законних вимог за станом здоров'я міг виконати свої обов'язки, утворюють склад кримінального правопорушення, передбаченого ст. 391 КК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 20.05.2024 у справі № 225/8618/21 (провадження № 51-893км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119228256>

24.3. Порушення правил адміністративного нагляду (ст. 395 КК)

Кримінальна відповідальність за порушення правил адміністративного нагляду не виключається в разі залишення піднаглядним свого місця проживання у зв'язку з припиненням шлюбних відносин із жінкою за ініціативою самого піднаглядного і за відсутності об'єктивних перешкод для проживання за обраним ним місцем проживання

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 11.04.2024 у справі № 127/10569/23 (провадження № 51-7222км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118393576>

24.4. Погроза або насильство щодо захисника чи представника особи (ст. 398 КК)

Мотивом вчинення злочину, передбаченого ст. 398 КК, може бути бажання припинити певні дії захисника чи представника особи або помста за їх діяльність, а суб'єктивна сторона складу цього злочину не пов'язана з точною обізнаністю винного зі змістом тих повноважень, які наразі виконує потерпілий, адже достатньо, щоб винний усвідомлював той факт, що захисник або представник особи здійснює свою діяльність.

Для встановлення причинно-наслідкового зв'язку між завданням обвинуваченим тілесних ушкоджень потерпілій та здійсненням нею як адвокатом діяльності з надання правової допомоги, належить зважати на багатоаспектність змісту правової допомоги

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 18.01.2024 у справі № 361/794/21 (провадження № 51-4470км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116512390>

25. Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)

25.1. Непокора

На наявність у діях особи складу злочину, передбаченого ч. 4 ст. 402 «Непокора» КК, указує відкрита відмова військовослужбовця в умовах воєнного стану виконати наказ начальника, який є реальним для виконання, законним, сформульованим виразно, чітко, зрозуміло та не допускає подвійного тлумачення. Сама собою непокора в період воєнного стану є небезпечним військовим злочином, який посягає на встановлений порядок підлеглості та військової честі і породжує неорганізованість та безладдя

у військових частинах, а отже безсумнівно негативно позначається на боєготовності і боєздатності військових формувань, що виключає малозначність цього діяння в розумінні ч. 2 ст. 11 КК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 20.03.2024 у справі № 233/1446/22 (провадження № 51-5644км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117884068>

Непокора військовослужбовця є злочином із формальним складом, а отже кримінальна відповідальність за його вчинення не залежить від настання суспільно небезпечних наслідків

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 23.05.2024 у справі № 185/4595/22 (провадження № 51-7414км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119331794>

25.2. Погроза або насильство щодо начальника (ст. 405 КК)

Дії військовослужбовця, який спочатку погрожував заподіянням тілесних ушкоджень чи побоїв своєму начальникові у зв'язку з виконанням ним обов'язків військової служби, вчинених в умовах особливого періоду, крім воєнного стану, а потім умисно вбив останнього, підлягають кваліфікації за п. 8 ч. 2 ст. 115, ч. 3 ст. 405 КК

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 11.06.2024 у справі № 225/381/19 (провадження № 51-3238км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119710459>

25.3. Дезертирство (ст. 408 КК)

Момент виникнення у особи наміру ухилитись від військової служби (безпосередньо в момент самовільного залишення військової частини або в період незаконного перебування за її межами) не впливає на наявність складу злочину «Дезертирство». Обов'язковою ознакою складу цього кримінального правопорушення завжди є мета, що полягає у намірі військовослужбовця ухилитися від військової служби протягом не трьох діб, місяця, двох місяців тощо, тобто не тимчасово, а назавжди

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 30.01.2024 у справі № 336/5209/22 (провадження № 51-4750км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116705060>

25.4. Порушення правил поведження зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення (ст. 414 КК)

Якщо військовослужбовець під час виконання своїх військових обов'язків протиправно без дозволу командира розпочав зарядження зброї, яку спрямував у бік людей і здійснив постріл, що спричинило смерть іншого військовослужбовця, то ці обставини вказують, що кримінальне правопорушення спрямоване саме проти встановленого законодавством порядку несення або проходження військової служби, а не проти життя та здоров'я особи

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 17.04.2024 у справі № 335/3675/22 (провадження № 51-594км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118519960>

26. Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку

26.1. Порушення законів та звичаїв війни (ст. 438 КК)

Дії громадянина України, який реалізовував державну політику держави-окупанта – російської федерації у військовій сфері, здійснюючи примусовий призов цивільного населення України, яке проживає на тимчасово окупованій території України, на строкову військову службу до збройних сил російської федерації, не лише підписуючи повістки про виклик цивільного населення на засідання призовних комісій, а й беручи участь у вказаних засіданнях, на яких обговорювалися питання розшуку та повідомлення осіб, які нібито підлягають призову, та особисто ініціюючи розшук осіб, які уникають призову, і вручення їм повісток, є такими, що порушують закони та звичаї війни, передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і підлягають кваліфікації за ч. 1 ст. 438 КК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 28.02.2024 у справі № 753/14148/21 (провадження № 51-6134км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117442733>

РОЗДІЛ II. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

1. Засади кримінального провадження

1.1. Свобода від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів і членів сім'ї

Оскільки інформування особи про гарантоване їй право зберігати мовчання має бути забезпечене в разі наявності підстав вважати, що було вчинене кримінальне правопорушення та за умови ймовірної причетності цієї особи до його скоєння, то отримання інформації стосовно вчинення кримінального правопорушення працівником поліції від винного без усвідомлення факту наявності в особи заборонених речей або речовин, тобто скоєння злочину останнім, не може свідчити про порушення приписів ст. 18 КПК під час виконання патрульним поліції превентивних заходів

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 24.01.2024 у справі № 175/1906/22 (провадження № 51-3855км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116639572>

1.2. Забезпечення права на захист

Відсутність у засудженого можливості реалізувати його право на допит потерпілої через наявність об'єктивних обставин, які унеможливають участь потерпілої як у проведенні слідчих дій під час досудового розслідування, так і здійснення її допиту в ході судового розгляду (потерпіла в результаті отриманих тілесних ушкоджень має незадовільний стан здоров'я, осліпла, майже не розмовляє, не може їсти без сторонньої допомоги), не позбавляє засудженого можливості захищатися від пред'явленого йому обвинувачення іншими, передбаченими КПК способами

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 14.05.2024 у справі № 129/795/20 (провадження № 51-52км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119168466>

1.3. Доступ до правосуддя та обов'язковість судових рішень

Якщо місцевий суд, який розглядає кримінальне провадження за обвинуваченням особи у вчиненні менш тяжкого кримінального правопорушення, дослідивши докази в судовому засіданні, вказує стороні обвинувачення про неправильність кваліфікації дій обвинуваченого, що надалі потягло зміну обвинувачення на більш тяжке кримінальне правопорушення, то ці дії свідчать про упередженість судді та є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 08.04.2024 у справі № 192/1505/21 (провадження № 51-3945км23): <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118393632>

1.4. Мова, якою здійснюється кримінальне провадження

У ситуації, коли засуджений заявляє про те, що він не володіє мовою судочинства, суд має належним чином перевірити потреби засудженого в необхідності залучення

перекладача. Кожен випадок відмови в залученні перекладача повинен бути належним чином обґрунтований

Постанова колегії суддів судової палати ККС ВС від 06.06.2024 у справі № 522/1604/17 (провадження № 51-2587км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119940968>

2. Суд, сторони та інші учасники кримінального провадження

2.1. Сторона обвинувачення

Якщо питання про недопустимість отриманих доказів через відсутність постанови про визначення групи прокурорів та групи слідчих, які брали участь у їх отриманні, ставилося протягом судового та апеляційного розгляду, однак стороною обвинувачення такі постанови надані суду першої чи апеляційної інстанції на вимогу суду не були, долучення цих документів прокурором на стадії касаційного розгляду не може впливати на висновки судів нижчих інстанцій

Постанова Третьої судової палати ККС ВС від 26.01.2024 у справі № 466/9158/14-к (провадження № 51-645км18) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116768013>

2.2. Загальні правила участі захисника у кримінальному провадженні

Правова допомога двох захисників не вказує на безальтернативну обов'язковість їх одночасної присутності у кожному судовому засіданні у справі, але вказує на необхідність створення судом достатніх умов для можливості реалізації своїх функцій кожним із захисників в міру необхідності забезпечення права обвинуваченого на ефективний правовий захист за обставин конкретного провадження

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 03.06.2024 у справі № 317/2508/20 (провадження № 51-6560км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119559933>

2.3. Експерт

Експерт може проводити судово-медичні експертизи, якщо має належну освіту, кваліфікацію, сертифікат і всі відповідні рішення експертно-кваліфікаційної комісії та внесений у Реєстр атестованих експертів, незалежно від того, яку саме посаду він обіймає в експертній установі

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 21.03.2024 у справі № 570/6036/19 (провадження № 51-6200км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118071449>

2.4. Обставини, що виключають участь слідчого судді, судді або присяжного в кримінальному провадженні

КПК імперативно не встановлює заборону судді апеляційного суду розглядати кримінальне провадження та справу про адміністративне правопорушення стосовно однієї й тієї ж особи

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС від 01.05.2024 у справі № 607/13421/22 (провадження № 51-5168км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118788483>

3. Докази і доказування

3.1. Докази

Ненадання стороною обвинувачення з будь-яких підстав протоколу проведення слідчого експерименту за участю потерпілого не може зашкодити справедливому судовому розгляду з урахуванням того, що проведення цієї слідчої дії відбулося без порушення будь-яких прав і свобод людини, передбачених Конвенцією та Конституцією України, а наданий технічний носій інформації, на якому зафіксовано проведення цієї слідчої дії, за обставин цього кримінального провадження, є електронним доказом, на якому міститься інформація в електронній (цифровій) формі, що містить дані про обставини, що мають значення для справи

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 06.02.2024 у справі № 645/6247/16-к (провадження № 51-6261км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116862907>

Не можуть бути використані як єдині, беззаперечні, самостійні джерела доказів висновки судово-психологічних експертиз із застосуванням комп'ютерного поліграфа, оскільки фактичні дані таких експертиз є неоднозначними по своїй суті та несуть у собі орієнтувальну інформацію. Рецензія на висновки експертиз має інформативний характер, є суб'єктивним твердженням рецензента і не може бути доказом у розумінні ст. 84 КПК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 13.03.2024 у справі № 760/23990/17 (провадження № 51-5304км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117757884>

Електронні (цифрові) докази, до яких належать: матеріали фотозйомки, звукозапису, відеозапису та інші носії інформації (у тому числі комп'ютерні дані), що містяться у відкритих (інтернет; різноманітні засоби масової інформації; соціальні мережі) чи закритих мережах (приватні месенджери та телеграм-канали; особисте листування з використанням комп'ютерної техніки і мобільних телефонів, флеш-накопичувачі, карти пам'яті тощо), у яких зафіксовано фактичні дані про протиправні діяння окремих осіб та груп осіб, зібрані оперативними підрозділами з дотриманням вимог процесуального законодавства, є основними доказами у кримінальних провадженнях щодо злочинів проти основ національної безпеки України

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 12.06.2024 у справі № 569/1908/23 (провадження № 51-1430км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119741340>

3.2. Допустимість доказу

До проведення судових експертиз, крім тих, що проводяться виключно державними спеціалізованими установами, можуть залучатися також судові експерти, які не є працівниками цих установ, за умови, що вони мають відповідну освіту та освітньо-

кваліфікаційний рівень, пройшли відповідну підготовку в державних спеціалізованих установах МЮУ, атестовані й отримали кваліфікацію судового експерта з певної спеціальності в порядку, передбаченому Законом України «Про судову експертизу»

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 01.02.2024 у справі № 287/105/18 (провадження № 51-4287км22) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116862881>

Проведення експертом дослідження технічного стану автомобіля із застосуванням методів візуального огляду, випробування на місці та поелементної діагностики не тягне визнання висновку експерта недопустимим, оскільки такі дії не свідчать про проведення обшуку в розумінні ч. 1 ст. 234 КПК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 11.03.2024 у справі № 459/3664/18 (провадження № 51-5762км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117686979>

При вирішенні питання допустимості доказів, зібраних у порядку КПК 1960 р., суд має враховувати вимоги перехідних положень КПК 2012 р., за якими допустимість доказів, отриманих до набрання чинності цим Кодексом, визначається в порядку, що діяв до набрання ним чинності.

Згідно з вимогами п. 2 ч. 1 ст. 101, ст. 127 КПК 1960 р. (у редакції на час проведення відповідних слідчих дій), які регламентують порядок обов'язкового залучення не менше двох понятих при провадженні певних слідчих дій (обшуку, виїмки, огляду, пред'явленні осіб і предметів для впізнання, відтворенні обстановки і обставин події, опису майна), понятими не можуть бути працівники органів дізнання. Тому в разі залучення понятими солдатів строкової служби військової контррозвідки, які були співробітниками СБУ, докази, отримані в результаті проведення відповідних слідчих дій, є недопустимими

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 06.03.2024 у справі № 303/1264/15-к (провадження № 51-7473км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117590193>

Допустимим доказом визнається відеозапис, здійснений поліцейськими телефоном у публічному місці, якщо особа, яку знімали, не заперечувала перебігу подій, відображених на ньому, і своєї участі в цих подіях, а також цим відеозаписом, а саме перервою в його здійсненні, обґрунтовувала свої доводи щодо провокації з боку працівників поліції. Існування внутрішніх інструкцій Національної поліції України щодо використання відеореєстраторів не свідчить про заборону поліцейським використовувати власні мобільні телефони

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 26.03.2024 у справі № 749/630/21 (провадження № 51-3823км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118071689>

Використання багаторазового мундштука під час медичного огляду особи на стан алкогольного сп'яніння не є підставою для визнання такого огляду недійсним, оскільки стан алкогольного сп'яніння встановлюється лікарем у закладах охорони здоров'я

не тільки за результатами використання технічного засобу «Алконт 01-СУ», а й на підставі всебічного медичного огляду

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 11.04.2024 у справі № 451/1504/19 (провадження № 51-7663км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118422099>

3.3. Недопустимість доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини

Право на перехресний допит не порушено, якщо після демонстрації в судовому засіданні відеозапису допиту слідчим суддею малолітньої потерпілої стороні захисту забезпечено можливість висловити свої контраргументи щодо змісту наданих показань та обставин їх надання, однак вона не ставить під сумнів достовірність цих показань і не заявляє клопотання про безпосередній допит потерпілої в судовому засіданні, не висловлює жодних заперечень і зауважень ні щодо порядку проведення допиту, ні щодо відомостей, повідомлених потерпілою

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 13.03.2024 у справі № 562/1192/23 (провадження № 51-4405км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117721690>

Допустимість як доказів свідчень, здобутих за допомогою катувань із метою встановлення відповідних фактів у кримінальному провадженні, зводить нанівець саму суть права обвинуваченого не свідчити проти себе та призводить до несправедливості кримінального провадження в цілому, а тому проведення перевірки заяви про застосування недозволених методів шляхом проведення уповноваженим органом офіційного розслідування щодо можливих порушень прав людини, гарантованих статтями 27, 28 Конституції України, є обов'язковим

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 06.03.2024 у справі №379/261/18 (провадження № 51-6068км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117555154>

Відсутність захисника під час проведення огляду місця події – службового кабінету не тягне за собою недопустимості доказів, отриманих під час цієї слідчої дії, адже немає підстав вважати, що виявлені речові докази були отримані саме внаслідок відсутності адвоката у значенні ч. 1 ст. 87 КПК, оскільки його присутність чи відсутність не могла вплинути на ці властивості – існування речових доказів незалежно від волі засудженого

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 02.05.2024 у справі № 676/4040/20 (провадження № 51-7883км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118893402>

Недолучення до матеріалів кримінального провадження відеозапису обшуку не може бути безумовною підставою для визнання протоколу такої слідчої дії та похідних від неї результатів експертиз недопустимими доказами

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 20.06.2024 у справі № 164/431/20 (провадження № 51-4037км21) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119961109>

3.4. Оцінка доказів

Якщо у кримінальному провадженні за обвинуваченням особи за ч. 2 ст. 286 КК, з метою виявлення у потерпілого відповідних тілесних ушкоджень, отриманих у результаті дорожньо-транспортної пригоди, судово-медична експертиза була проведена через 4 роки після такої пригоди на підставі рентгенографії, проведеної через 3 роки після такої пригоди, то вирішення судом питання належності зазначеного доказу має вагомим значення для доведеності чи недоведеності винуватості засудженого

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 16.01.2024 у справі № 718/566/22 (провадження № 51-3889км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116388803>

3.5. Документи

Визначальною ознакою електронного документа є відсутність жорсткої прив'язки до конкретного матеріального носія. Один і той самий електронний документ може одночасно існувати на кількох різних носіях. Всі примірники відповідного документа, кількість яких не є обмеженою, мають статус оригіналу і можуть відрізнятися лише за часом створення. Натомість матеріальний носій є лише способом збереження інформації і може бути додатково досліджений як речовий доказ.

Аудіо-, відеозаписи, зафіксовані на долучених до протоколів аудіо-, відеоконтролю особи і зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж магнітних носіях, є оригіналами електронних документів

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 09.05.2024 у справі № 496/5125/15-к (провадження № 51-4957км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119212884>

3.6. Висновок експерта

Суд не уповноважений надавати власну оцінку використаним експертом при проведенні експертизи методикам і підходам, а також способу їх застосування, оскільки він не наділений спеціальними знаннями у відповідній галузі

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 18.04.2024 у справі № 758/6794/18 (провадження № 51-5567км19) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118592551>

Висновок експерта не має наперед установлені сили та переваги над іншими джерелами доказів, однак підлягає перевірці й оцінці за внутрішнім переконанням суду, яке має ґрунтуватися на всебічному, повному й об'єктивному розгляді всіх обставин справи в сукупності. Незгода з висновком експерта повинна бути вмотивована відповідним рішенням суду

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 05.06.2024 у справі № 490/10276/18 (провадження № 51-522км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119653331>

4. Фіксування кримінального провадження. Процесуальні рішення

4.1. Процесуальні рішення

Витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань не може замінити постанову керівника відповідного органу прокуратури про призначення прокурора або групи прокурорів чи постанову керівника відповідного органу досудового розслідування про призначення слідчого або групи слідчих, які здійснюватимуть повноваження прокурорів чи слідчих у конкретному кримінальному провадженні, оскільки він не є кримінально-процесуальним рішенням, яке породжує зазначені правові наслідки в конкретному кримінальному провадженні

Постанова Третьої судової палати ККС ВС від 26.01.2024 у справі № 466/9158/14-к (провадження № 51-645км18) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116768013>

Витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань не може замінити постанову керівника відповідного органу прокуратури про призначення прокурора або групи прокурорів чи постанову керівника відповідного органу досудового розслідування про призначення слідчого або групи слідчих, які здійснюватимуть повноваження прокурорів чи слідчих у конкретному кримінальному провадженні, оскільки він не є кримінально-процесуальним рішенням, яке породжує зазначені правові наслідки в кримінальному провадженні

Постанова колегії суддів судової палати ККС ВС від 15.05.2024 у справі № 758/6173/22 (провадження № 51-481км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119134558>

5. Повідомлення

5.1. Поняття повідомлення у кримінальному провадженні

Учасники кримінального провадження зобов'язані повідомляти про зміну їхнього місця проживання або ж електронної адреси сторону обвинувачення і не допускати зловживань шляхом маніпулювання цими даними. Якщо певна адреса, в тому числі електронна, повідомлені учасником стороні обвинувачення для подальшої комунікації, то у разі їх зміни такий учасник повинен довести цей факт до відома стороні обвинувачення для забезпечення належної комунікації в межах кримінального провадження.

У разі вчинення стороною захисту дій, які ускладнюють вручення копій обвинувального акта та реєстру матеріалів досудового розслідування до моменту звернення стороні обвинувачення з обвинувальним актом до суду, сторона обвинувачення може здійснити таке вручення вказаних документів обвинуваченим та їхнім захисникам у підготовчому судовому засіданні. У такому разі стороні захисту повинен бути наданий час для належної підготовки для відстоювання своєї правової позиції у суді

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 18.06.2024 у справі № 183/1682/22 (провадження № 51-1428км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119941030>

При перевірці дотримання стороною обвинувачення порядку повідомлення сторони захисту про завершення досудового розслідування та відкриття матеріалів досудового розслідування шляхом його відправлення через організацію кур'єрського зв'язку, судам належить з'ясувати, чи наділена така організація правовим статусом та повноваженнями оператора поштового зв'язку

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 20.06.2024 у справі № 202/6609/21 (провадження № 51-847км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120029807>

6. Процесуальні строки

6.1. Поновлення процесуального строку

У випадку, коли слідчий суддя з посиланням на ч. 2 ст. 376 КПК постановив ухвалу та оголосив її резолютивну частину, а повний текст ухвали оголосив в інший день, строк подачі апеляційної скарги обчислюється з дня оголошення резолютивної частини ухвали. У разі, якщо повний текст було складено пізніше, у випадку необізнаності у заінтересованих осіб з мотивами прийнятого слідчим суддею рішення, вказане за їх клопотанням може бути визнано поважною причиною пропуску строку апеляційного оскарження та підставою для його поновлення в порядку, передбаченому ч. 1 ст. 117 КПК

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 27.06.2024 у справі № 531/2464/23 (провадження № 51-7326км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120112311>

7. Процесуальні витрати

7.1. Витрати на правову допомогу

Вирішуючи питання про відшкодування витрат на професійну правову допомогу, суд має пересвідчитись, що заявлені витрати є співмірними зі складністю провадження, а наданий адвокатом обсяг послуг і витрачений час на надання таких послуг відповідають критерію реальності таких витрат

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 15.05.2024 у справі № 129/2809/19 (провадження № 51-7059км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119168560>

7.2. Рішення щодо процесуальних витрат

Закриття кримінального провадження стосовно особи з nereабілітуючих підстав, передбачених ст. 46 КК, у зв'язку з примиренням обвинуваченого з потерпілим і застосування до неї більш м'якої форми закінчення кримінального провадження, ніж обвинувальний вирок, не звільняє її від сплати процесуальних витрат, пов'язаних із проведенням судової автотехнічної експертизи та судової експертизи технічного стану транспортного засобу

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 01.02.2024 у справі № 930/497/23 (провадження № 51-4798км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116862991>

8. Відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні, цивільний позов, виплата винагороди викривачу

8.1. Цивільний позов у кримінальному провадженні

Цивільний позов у кримінальному провадженні може бути поданий представником потерпілого, який в установленому законом порядку залучений суддею для здійснення представництва особи, якій кримінальним правопорушенням завдано матеріальної та моральної шкоди

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 05.03.2024 у справі № 547/901/21 (провадження № 51-5297км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117508088>

Дружина загиблого водія, який правомірним способом набув право володіння транспортним засобом, має право на відшкодування страховою компанією майнової шкоди, заподіяної винуватцем дорожньо-транспортної пригоди, який застрахував свою цивільну відповідальність. Для отримання такого відшкодування потерпіла не повинна надавати довіреність від власника транспортного засобу, який указаний у реєстраційному документі

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 04.04.2024 у справі № 450/3185/22 (провадження № 51-4838км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118258915>

Сума відшкодування за цивільним позовом у кримінальному провадженні не обов'язково має збігатися з розміром завданої злочином шкоди, вказаним в обвинуваченні, яке суд визнав доведеним. Заподіяна кримінальним правопорушенням шкода як обставина, що впливає на його кваліфікацію та вирішення інших питань, пов'язаних із притягненням особи до кримінальної відповідальності, та відшкодування збитків як спосіб захисту порушеного цивільного права й компенсаційний механізм мають неоднакову юридичну природу, відрізняються за критеріями визначення і правовими наслідками

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 24.04.2024 у справі № 644/1546/23 (провадження № 51-7168км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118651171>

9. Заходи забезпечення кримінального провадження

9.1. Загальні положення тимчасового доступу до речей і документів

Відсутність захисника під час затримання особи не свідчить про незаконність особистого обшуку затриманого та вилучення в нього телефона.

Огляд інформації, що міститься в телефоні, не становить негласне втручання у приватне спілкування, передбачене § 2 гл. 21 КПК, і доступ до інформації, що містилася в ньому не вимагає отримання окремого дозволу в порядку, визначеному тимчасовим доступом до речей і документів, що регулюється гл. 15 КПК, якщо сторона обвинувачення отримала телефон підозрюваного у своє володіння на підставі законно проведеного

обшуку, обставини якого не дають підстав для визнання цього телефона недопустимим доказом

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 09.04.2024 у справі № 369/4929/19 (провадження № 51-3929км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118465118>.

Окрема думка – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118519942>

10. Загальні положення досудового розслідування

10.1. Строки досудового розслідування

У разі повернення судом обвинувального акта, який не відповідає вимогам КПК, повноваження прокурора обмежені лише усуненням його недоліків, і строк їх усунення не може бути включений у строк досудового розслідування в розумінні положень ст. 219 КПК.

Вирішуючи питання про застосування положень п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК у кримінальному провадженні суду належить перевіряти дотримання стороною обвинувачення строків досудового розслідування під час первинного звернення прокурора до суду з обвинувальним актом

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 25.01.2024 у справі № 450/3797/21 (провадження № 51-1504км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116704996>

Якщо протокол про надання доступу до матеріалів досудового розслідування не містить інформації про загальний обсяг матеріалів досудового розслідування і сторона обвинувачення на клопотання сторони захисту не повідомляє про наявність будь-яких інших доказів у провадженні, ознайомлення з матеріалами досудового розслідування вважається закінченим у день ознайомлення з тим обсягом матеріалів досудового розслідування, які сторона обвинувачення фактично надала стороні захисту. Після цього зупинений строк досудового розслідування продовжує спливати

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 06.03.2024 у справі № 757/12182/22 (провадження № 51-4276км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117590231>

11. Слідчі (розшукові) дії

11.1. Вимоги до проведення слідчих (розшукових) дій

Той факт, що дозвіл на огляд земельної ділянки (недобудованого об'єкта нерухомості) дав потерпілий, якому таке майно ввірено власником з метою представляти його інтереси та вести справи в правоохоронних органах, не свідчить про недопустимість протоколу огляду місця події, оскільки положення ст. 223 КПК не мають на меті вирішення питань власності. Вони захищають особу від необґрунтованого втручання у сферу її приватності, на яке вона має право розраховувати у своєму житлі або іншому володінні

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 07.05.2024 у справі № 206/222/21 (провадження № 51-5605км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118961348>

11.2. Допит під час досудового розслідування в судовому засіданні

Оскільки при допиті свідка в порядку ст. 225 КПК не передбачено обов'язкової участі підозрюваного та/чи потерпілого, то проведення даної слідчої дії за присутності захисника, який здійснював захист засудженого, а також прокурора і слідчого свідчить про забезпечення участі обох сторін кримінального провадження в аспекті дотримання права сторони кримінального провадження на перехресний допит свідка

Постанова Третьої судової палати ККС ВС від 26.01.2024 у справі № 466/9158/14-к (провадження № 51-645км18) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116768013>

11.3. Особливості допиту малолітньої або неповнолітньої особи

Враховуючи, що КПК не містить обов'язку під час досудового розслідування проводити допит малолітньої особи за методикою «Зелена кімната», то для доведення винуватості особи у вчиненні розпусних дій щодо малолітніх осіб, у тому числі членом сім'ї – батьком стосовно своєї дочки, проведення такої слідчої дії щодо малолітньої особи без урахування зазначеної методики допиту не є порушенням вимог КПК, зважаючи, що даний спосіб опитування орієнтований на мінімізацію та запобігання повторної травматизації психіки дитини і несе виключно методичний характер

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 17.01.2024 у справі № 335/4038/22 (провадження № 51-6687км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116512355>

11.4. Проникнення до житла чи іншого володіння особи

Якщо на час проникнення органами досудового розслідування до житла особи з метою проведення обшуку в суді не закінчений розгляд клопотання прокурора про надання дозволу на проведення цієї слідчої дії, то проникнення до житла є незаконним, а отримані за результатами цієї слідчої дії докази – недопустимими

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 14.03.2024 у справі № 288/1206/16-к (провадження № 51-5281км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117788854>

11.5. Ухвала про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи

Якщо в матеріалах провадження відсутні обставини щодо можливості службової особи розумно розраховувати на використання кабінету для свого приватного життя та/або на збереження конфіденційності в межах службового кабінету, або вирішувати, коли і яким чином надавати до нього доступ, то на службовий кабінет особи не поширюються гарантії від втручання в приватне життя, передбачені Конституцією України та нормами КПК, і проведення в ньому слідчої дії не вимагає дозволу суду

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 02.05.2024 у справі № 676/4040/20 (провадження № 51-7883км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118893402>

11.6. Виконання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи

Якщо протокол складений й підписаний одним слідчим, то зазначення у вступній частині протоколу іншого слідчого є опискою та не може бути підставою для визнання недопустимим доказом даних протоколу обшуку житла, як такого, що складений неуповноваженою особою

Постанова Третьої судової палати ККС ВС від 26.01.2024 у справі № 466/9158/14-к (провадження № 51-645км18) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116768013>

11.7. Огляд

Оскільки автомобільна дорога доступна для необмеженого кола осіб, то доступ до неї не вимагає спеціального дозволу її володільця або слідчого судді, а тому проведення її огляду та відібрання зразків дорожнього покриття можливе без отримання відповідного дозволу.

Недоліки оформлення протоколу огляду, в якому не зазначено, які технічні засоби використовувалися для кернування (процесу відбору проб на дорожньому покритті), які особи його здійснювали, а також немає інформації про фотографування, упакування і опечатування зразків за підписом слідчих, понятих та інших учасників цієї слідчої дії, самі по собі не дають підстав для висновку про недопустимість його результатів. Ці недоліки мають оцінюватися в контексті достовірності відомостей, відображених у протоколі, а також їх достатності для встановлення тих обставин, на які посилялася сторона обвинувачення, у сукупності з іншими представленими доказами

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16.04.2024 у справі № 751/8678/21 (провадження № 51-4247км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118688990>

Підставою для проведення огляду місця події слугує інформація про вчинення кримінального правопорушення, зафіксована у певній процесуальній формі. Без наявності такої інформації проведення огляду місця події не допускається та тягне недопустимість доказів, отриманих в результаті проведення такої слідчої дії

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 03.06.2024 у справі № 759/5346/20 (провадження № 51-202км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119653307>

Проведення огляду щитової обліку постачання води, яка знаходиться у під'їзді будинку, є можливим без дозволу слідчого судді, оскільки таке приміщення є загальнодоступним місцем, а не власністю чи іншим володінням особи в розумінні статей 233, 237 КПК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 20.06.2024 у справі № 501/1418/17 (провадження № 51-714км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120029771>

11.8. Слідчий експеримент

Початок проведення слідчого експерименту в кабінеті слідчого не є порушенням приписів КПК, оскільки отримання відомостей під час проведення цієї слідчої дії (з дотриманням встановленого законом порядку) є складником належної правової процедури цієї дії, що разом з іншими її сутнісними компонентами дає змогу досягнути її мети і вирішити поставлені завдання. Інформація, яка відображена в протоколах слідчих експериментів, містить дані саме про відтворення дій, обстановки, обставин події, а отже вказані слідчі дії були проведені згідно зі ст. 240 КПК і повністю відповідають легітимній меті слідчого експерименту

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 10.04.2024 у справі № 737/641/20 (провадження № 51-5084км23): <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118393535>

11.9. Підстави проведення експертизи

Положення КПК, якими врегульовано статус сторін кримінального провадження та порядок збирання доказів, свідчать, що як сторона захисту, так і сторона обвинувачення мають право самостійно визначати, які докази слід надати для обстоювання своєї позиції перед судом. Не є винятком і можливість органу досудового розслідування вирішувати питання про проведення певного виду експертиз, якщо це сприятиме ходу досудового розслідування в цілому. При цьому в деяких випадках судові експертизи, проведення яких не залежить від ініціативи того чи іншого учасника кримінального провадження, є обов'язковими

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 14.05.2024 у справі № 129/795/20 (провадження № 51-52км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119168466>

Доцільність проведення дактилоскопічної експертизи для вирішення питання про наявність чи відсутність слідів папілярних візерунків та їх ідентифікацію залежить від чинників, зумовлених обставинами справи і тактикою розслідування та охоплюється свободою розсуду слідчого, прокурора у межах їх процесуальних повноважень

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 06.06.2024 у справі № 489/2769/22 (провадження № 51-289км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119681238>

11.10. Отримання зразків для експертизи

Відбитки пальців не належать до кола об'єктів, які можуть бути біологічними зразками, а тому для їх відібрання не потрібна постанова прокурора

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 21.05.2024 у справі № 607/17409/22 (провадження № 51-215км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119331718>

11.11. Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій в інших цілях або передання інформації

Використання у виділеному кримінальному провадженні доказів, здобутих у результаті НСРД у первинному кримінальному провадженні, не потребує ухвалення слідчим суддею рішення в порядку ст. 257 «Використання результатів негласних слідчих (розшукових) дій в інших цілях або передання інформації» КПК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 07.03.2024 у справі № 752/10910/19 (провадження № 51-3577км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117590258>

11.12. Контроль за вчиненням злочину

Ухвалення службовою особою рішень або вчинення нею дій при виконанні своїх повноважень, якщо за оцінкою зацікавленої особи воно є незаконним та/або необґрунтованим, саме по собі не може свідчити про підбурювання до надання неправомірної вигоди. Крім того, навіть якщо надалі таке рішення буде скасовано через незаконність або необґрунтованість, це не може свідчити, без додаткових доказів, про те, що воно приймалося з корупційною метою

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 30.01.2024 у справі № 164/963/16-к (провадження № 51-348км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116993775>

Окрема думка <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117044428>

Жодна з обставин сама по собі не може бути визначальною для висновку про наявність або відсутність провокації, адже лише оцінивши всі фактичні і юридичні аспекти події в сукупності суди можуть зробити висновок про те, чи була поведінка агентів такою, що спонукала особу до дій, які та не вчинила б без їх втручання, і якщо НСРД розпочалися після отримання правоохоронними органами інформації, яка давала підстави вважати, що готується злочин, то факт того, що свідок не звертався із заявою до правоохоронних органів про вчинення кримінального правопорушення, а був залучений до проведення НСРД, не має вирішального значення для висновку про наявність чи відсутність провокації.

Наявність у особи судимостей, а також його співпраця з органами розслідування в інших кримінальних провадженнях, самі по собі не свідчать про наявність провокації.

НСРД, у тому числі, контроль за вчиненням злочину, можуть проводитися і штатними працівниками правоохоронного органу, тому багаторазова участь у таких операціях не може свідчити про наявність провокації

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 30.01.2024 у справі № 725/1375/19 (провадження № 51-4334км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116993773>

Окрема думка <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117044427>

Не є порушенням вимог статей 104, 252 і п. 4 ст. 271 КПК відсутність окремого протоколу про хід та результати контролю за вчиненням злочину в разі одночасного

проведення контролю за вчиненням злочину, аудіо-, відеоконтролю особи та зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 22.02.2024 у справі № 688/3517/16-к (провадження № 51-5411км23) – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117340518>

Від відповіді на питання, чи була пропозиція неправомірної вигоди з боку засудженого неспровокованою або ця пропозиція була результатом вимоги з боку працівників поліції, у вирішальному ступені залежить остаточний висновок про винуватість засудженого. Вирішення питання щодо провокації з боку правоохоронних органів вимагає дослідження широкого кола обставин, для доведення та спростування яких сторони мають отримати якнайширші можливості

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 19.03.2024 у справі № 683/2142/21 (провадження № 51-3404км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118071680>

Законодавство не передбачає особливих вимог до особи покупця, який задіяний у проведенні контролю за вчиненням злочину, і не виключає можливого особистого знайомства особи, яка збуває наркотичні засоби із залегеною особою, та їх спільного вживання наркотичних засобів

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 04.04.2024 у справі № 152/705/22 (провадження № 51-4813км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118225346>

Відсутність задокументованих фактів попередньої злочинної діяльності заступника керівника структурного підрозділу Держпродспоживслужби не є безумовною підставою констатувати підбурювання його до кримінального правопорушення. Адже відповідно до матеріалів справи директор фермерського господарства звернувся до органу прокуратури із заявою про конкретний факт і обставини вчинення заступником керівника структурного підрозділу Держпродспоживслужби корупційного злочину, які потребували перевірки, у тому числі шляхом проведення НСРД. Виконання таких дій охоплювалося закріпленим у ст. 25 КПК процесуальним обов'язком слідчого, прокурора в межах своєї компетенції розпочати досудове розслідування і вжити всіх передбачених законом заходів для встановлення події кримінального правопорушення та особи, яка його вчинила, що є складником засади публічності як однієї із загальних засад кримінального провадження.

Той факт, що директор фермерського господарства був викривачем в інших справах про корупційні злочини, не свідчить про наявність у нього прихованих мотивів ініціювати кримінальне переслідування заступника керівника структурного підрозділу Держпродспоживслужби і про подальше вчинення ним провокативних дій

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 18.04.2024 у справі № 167/498/22 (провадження № 51-7737км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118592573>

12. Форми закінчення досудового розслідування

12.1. Закриття кримінального провадження та провадження щодо юридичної особи

Чинне кримінальне процесуальне законодавство не містить обмежень щодо закриття кримінального провадження на підставі п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК на будь-якій стадії процесу до виходу суду в нарадчу кімнату для постановлення рішення по суті.

Відмова в задоволенні клопотання про закриття кримінального провадження на підставі п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК відповідно до вимог ст. 350 КПК не перешкоджає його повторній подачі та вирішенню, а попереднє рішення суду із цього приводу не має характеру преюдиційного та остаточного

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 08.02.2024 у справі № 643/10167/20 (провадження № 51-4488км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116993790>

Кримінальні провадження, які були внесені до Єдиного державного реєстру досудових розслідувань до 16.03.2018, не підлягають закриттю з посиланням на п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК. Такі провадження передаються в суд навіть після закінчення строку досудового розслідування, однак суд досліджує лише ту доказову базу, яка була здобута стороною обвинувачення в межах строку досудового розслідування, оцінює кожний доказ із точки зору належності, допустимості, достовірності, а їх сукупність – з точки зору достатності та взаємозв'язку, на підставі чого ухвалює судові рішення у відповідному провадженні

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 09.04.2024 у справі № 522/15160/20 (провадження № 51-3844км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118325883>

Якщо в кримінальному провадженні не встановлено осіб, причетних до вчинення кримінального правопорушення, то закінчення строків давності, передбачених законом України про кримінальну відповідальність, не звільняє орган досудового розслідування від обов'язку проведення всебічного, повного й неупередженого дослідження всіх обставин кримінального провадження

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 13.05.2024 у справі № 210/4701/23 (провадження № 51-803км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119168527>

У разі закриття кримінального провадження при звільненні особи від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності (п. 1 ч. 2 ст. 284 КПК) заявлений у кримінальному провадженні цивільний позов по суті не вирішується, а залишається без розгляду. У такому випадку позивач вправі вирішити свої вимоги в порядку цивільного судочинства

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 08.05.2024 у справі № 376/2282/21 (провадження № 51-581км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118984825>

Відмова потерпілого від підтримання обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення і примирення винного з потерпілим мають однаковий процесуальний наслідок (закриття провадження), однак врегульовують різні види правовідносин, що виникають у кримінальному провадженні між потерпілим та обвинуваченим (примирення та добровільна відмова потерпілого від обвинувачення), а тому й підстави для закриття кримінального провадження законодавцем виокремлено в різні пункти відповідних частин ст. 284 КПК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 14.05.2024 у справі № 454/3956/23 (провадження № 51-9км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119168467>

13. Звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру

13.1. Відкриття матеріалів іншій стороні

Реалізація права на ознайомлення з матеріалами досудового розслідування має індивідуальний характер. Повідомлення про закінчення досудового розслідування та відкриття матеріалів кримінального провадження іншій стороні для ознайомлення в порядку ст. 290 КПК є процесуальною дією, яка стосується конкретного учасника кримінального провадження і не може делегуватися захиснику

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 15.05.2024 у справі № 730/973/20 (провадження № 51-453км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119168500>

У кожному конкретному випадку відкриття стороні захисту процесуальних документів, які стали правовою підставою для проведення НСРД, поза часовими межами, визначеними ст. 290 КПК, суду належить з'ясувати причини такої несвоєчасності, встановити можливість реалізації права сторони захисту на розгляд справи в судовому засіданні з дотриманням принципу змагальності та забезпечити достатній час і реальну можливість ефективно здійснювати захист та наводити під час судового розгляду свої аргументи щодо допустимості доказів, отриманих у результаті НСРД

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 06.05.2024 у справі № 469/1409/15-к (провадження № 51-4902км19) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119099777>

Якщо апеляційний суд не вбачав підстав для зняття грифу «таємно» з ухвал слідчого судді, які стали підставою для проведення НСРД, у зв'язку з чим ці процесуальні документи не надавались ні стороні обвинувачення, ні на запит суду першої інстанції, оскільки цих матеріалів у сторони обвинувачення не було і не могло бути у розпорядженні, то зазначене виключає можливість виконання стороною обвинувачення вимог ст. 290 КПК і застосування санкції, передбаченої ч. 12 цієї статті

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 20.06.2024 у справі № 461/14845/14-к (провадження № 51-173км20) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120029773>

14. Продовження строку досудового розслідування

14.1. Загальні положення продовження строку досудового розслідування

За своєчасного звернення слідчого чи прокурора до суду з клопотанням про продовження строку досудового розслідування в термін, встановлений ч. 5 ст. 294 КПК, відповідальність за належний розгляд клопотання цілком покладається на суд.

У строк досудового розслідування не може бути включений період, який минув між закінченням попередньо визначеного строку досудового розслідування і розглядом клопотання про продовження строку досудового розслідування

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 23.01.2024 у справі № 752/13530/22 (провадження № 51-4382км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116639515>

15. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування

15.1. Ухвали слідчого судді, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування

Ухвала слідчого судді місцевого суду, якою зобов'язано слідчого та/або прокурора вчинити конкретну дію щодо закриття кримінального провадження на підставі п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК, підлягає апеляційному оскарженню

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС від 20.02.2024 у справі № 130/1597/22 (провадження № 51-6839км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117181182>

Ухвала слідчого судді про повернення скарги на повідомлення про підозру підлягає апеляційному оскарженню

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 01.02.2024 у справі № 761/16819/23 (провадження № 51-4471км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116862875>

Ухвала слідчого судді про відмову в задоволенні скарги на повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри в об'єднаному кримінальному провадженні, у якому частина відомостей про кримінальні правопорушення внесені до ЄРДР до 16.03.2018, а частина – після цієї дати, підлягає апеляційному оскарженню

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 27.02.2024 у справі № 991/1568/23 (провадження № 51-3476км23) – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117402570>

Ухвала слідчого судді, якою відповідно до вимог ЗУ «Про правовий режим воєнного стану» і ЗУ «Про передачу, примусове відчуження або вилучення майна в умовах воєнного чи надзвичайного стану» вирішено долю речових доказів та передано патрони уповноваженій особі військової частини, не передбачена кримінальним процесуальним законом, а тому підлягає апеляційному оскарженню

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 18.03.2024 у справі № 757/32553/22-к (провадження № 51-1661км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117883971>

16. Судове провадження у першій інстанції

16.1. Вирішення питань, пов'язаних з підготовкою до судового розгляду

Роз'яснення особі її права на розгляд кримінального провадження колегіальним складом суду є додатковою гарантією неупередженого, справедливого судового розгляду та невіддільною складовою права на захист. Недотримання зазначених вимог закону є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 05.06.2024 у справі № 541/1717/23 (провадження № 51-747км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119560050>

17. Судовий розгляд

17.1. Наслідки неприбуття обвинуваченого

У судовому провадженні, яке здійснюється за відсутності обвинуваченого (*in absentia*), обвинувачений вважається належним чином ознайомленим зі змістом повістки про виклик із моменту її опублікування в засобах масової інформації загальнодержавної сфери розповсюдження

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 25.04.2024 у справі № 296/8416/21 (провадження № 51-7860км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118725287>

Здійснення кримінального провадження за відсутності депутатки держдуми російської федерації, засудженої за посягання на територіальну цілісність і недоторканність України, в порядку спеціального судового провадження (*in absentia*), з обов'язковою участю захисника, при наявності необхідних умов для реалізації сторонами кримінального провадження їхніх процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків, є таким, що відповідає особливому порядку, визначеному ч. 3 ст. 323 КПК

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 30.05.2024 у справі № 127/26784/22 (провадження № 51-7572км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119493859>

17.2. Проведення процесуальних дій у режимі відеоконференції під час судового провадження

Судове провадження може здійснюватися в режимі відеоконференції під час трансляції з іншого приміщення, у тому числі яке знаходиться поза межами приміщення суду (за допомогою власних технічних засобів). Застосовувані в дистанційному судовому провадженні технічні засоби і технології мають забезпечувати дотримання принципу гласності та відкритості судового провадження, а учасникам кримінального провадження має бути забезпечена можливість чути й бачити хід судового провадження, ставити запитання і отримувати на них відповіді, реалізовувати інші надані їм процесуальні права та виконувати процесуальні обов'язки

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 27.02.2024 у справі № 754/6210/21 (провадження № 51-7413км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117402536>

17.3. Визначення меж судового розгляду

Відсутність у матеріалах кримінального провадження первинного обвинувального акта, повернутого прокурору для усунення недоліків, не свідчить про допущення істотного порушення вимог КПК, якщо судовий розгляд здійснюється в межах висунутого обвинувачення на підставі обвинувального акта, з яким прокурор звернувся до суду після усунення недоліків

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 17.04.2024 у справі № 520/4615/15-к (провадження № 51-6902км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118519998>

17.4. Зміна обвинувачення в суді

Якщо в обвинувальному акті зі зміненим обвинуваченням ставиться питання про застосування закону України про кримінальну відповідальність, який передбачає відповідальність за менш тяжке кримінальне правопорушення, чи про зменшення обсягу обвинувачення, головуючий зобов'язаний роз'яснити потерпілому його право підтримувати обвинувачення в раніше пред'явленому обсязі

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 07.05.2024 у справі № 306/1322/21 (провадження № 51-2702км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119017933>

17.5. Визначення обсягу доказів, що підлягають дослідженню, та порядку їх дослідження

Оскільки заява військовослужбовця про повне визнання вини в дезертирстві фактично не відповідає змісту наданих ним суду показань, у яких він стверджував, що залишив військову частину з метою переведення до іншої частини через психологічний і фізичний тиск на нього з боку командира відділення, то залишення судом попередньо визначеного порядку та обсягу дослідження доказів і обмеження лише допитом обвинуваченого є порушенням вимог ч. 3 ст. 349 КПК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 17.05.2024 у справі № 332/444/23 (провадження № 51-446км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119228214>

Якщо суд в порядку ч. 3 ст. 349 КПК обмежився лише допитом обвинуваченого, то будь-яких спрощень, поверховості в такому допиті, не з'ясування істотних фактичних обставин не допускається. Особливе значення має якість цього допиту, підтвердження фактичних обставин обвинуваченим, відсутність будь-яких сумнівів, що він визнає всі фактичні обставини, які мають значення для висновку про вину особи та правильність кваліфікації його дій

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 10.06.2024 у справі № 331/2750/23 (провадження № 51-4727км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119741328>

17.6. Допит свідка

Заборона перебування в залі судових засідань установлена лише щодо свідків, яких суд ще не допитував, і не поширюється на потерпілого з огляду на приписи ч. 2 ст. 353 КПК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 06.03.2024 у справі № 760/205/21 (провадження № 51-7351км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117555152>

Суд може відмовити в повторному допиті малолітніх потерпілих для забезпечення якнайкращих інтересів дитини та унеможливлення посилення вже отриманої травми, пов'язаної із сексуальним насильством

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 07.03.2024 у справі № 719/131/22 (провадження № 51-4742км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117721147>

Застосування спеціальних технічних засобів, за допомогою яких змінювався голос свідка, а сам він знаходився поза візуальним спостереженням засудженого під час допиту легендованої особи у режимі відеоконференції не змінює безпосереднього характеру сприйняття показань свідка судом та іншими учасниками процесу і не звужує змісту й обсягу обставин, які сторона захисту у межах змагальної процедури може з'ясувати шляхом його допиту, за винятком питань, пов'язаних з ідентифікацією особи

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 06.06.2024 у справі № 489/2769/22 (провадження № 51-289км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119681238>

18. Судові рішення

18.1. Зміст вироку

Якщо, розглянувши кримінальне провадження, суд установив інші фактичні обставини, ніж ті, у вчиненні яких особа обвинувачувалася органами досудового розслідування, то в мотивувальній частині вироку він має викласти формулювання обвинувачення, визнане судом доведеним, з наведенням фактичних обставин з усіма елементами складу кримінального правопорушення (п. 2 ч. 3 ст. 374 КПК), що давало б можливість зіставити їх з визначеною правовою кваліфікацією. Недотримання цих вимог є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 02.04.2024 у справі № 343/1489/20 (провадження № 51-7257км23): <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118137183>

18.2. виправлення опісок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні

При вирішенні питання про виправлення опісок чи арифметичних помилок, допущених у судовому рішенні, суд не вправі змінювати зміст судового рішення, він лише усуває неточності щодо встановлених фактичних обставин справи (наприклад, дати події, номери і дати документа, найменування сторони, прізвища особи тощо). В жодному випадку не дозволяється під виглядом виправлення недоліків судового рішення

вносити будь-які зміни до його змісту, зокрема змінювати висновки та мотиви судового рішення.

Неправильне зазначення реквізитів договору спотворює текст судового рішення та призводить до його неправильного сприйняття, а отже є опискою в розумінні положень ст. 379 КПК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 07.03.2024 у справі № 446/1917/16-к (провадження № 51-2749км22) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117721231>

Постановлена місцевим судом ухвала, якою внесено зміни в мотивувальну частину вироку та додано абзац із частиною обвинувачення, що було пред'явлено особі, не ґрунтується на законі, оскільки виправлення допущених у вироку описок допускається, якщо це не стосується зміни суті судових рішень. Збільшення обсягу обвинувачення, визнаного судом доведеним, зі встановленими судом додатковими фактичними обставинами справи не може бути виправлено шляхом внесення змін у мотивувальну частину вироку

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 11.04.2024 у справі № 454/3628/20 (провадження № 51-5467км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118422105>

19. Провадження в суді апеляційної інстанції

19.1. Порядок і строки апеляційного оскарження

Участь обвинуваченого у відсічі збройній агресії російської федерації проти України недалеко від кордону між державами є обставиною, яка може свідчити про неможливість завчасного укладання договору про надання правової допомоги чи самостійної подачі апеляційної скарги у визначений процесуальним законом строк

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 04.04.2024 у справі № 950/301/23 (провадження № 51-5774км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118258913>

Початок перебігу строку для оскарження судових рішень є загальним для всіх учасників кримінального провадження, за винятком засудженого, який перебуває під вартою. Положення ст. 395 КПК не передбачають привілею щодо окремого обчислення строків для кожного захисника, залученого для надання правової допомоги вже після ухвалення судом рішення, яке оскаржується

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 09.05.2024 у справі № 761/25928/22 (провадження № 51-7865км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118961323>

19.2. Вимоги до апеляційної скарги

Нецензурна лексика, образливі та лайливі слова чи символи, зокрема, для надання особистих характеристик учасникам справи, іншим учасникам судового процесу, їх представникам і суду (суддям) не можуть використовуватися ні в заявах по суті справи, заявах із процесуальних питань, інших процесуальних документах, ні у виступах

учасників судового процесу та їх представників. Тому скарги або заяви, з яких убачається зловживання процесуальними правами, є неприйнятними та підлягають поверненню скаржнику

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16.01.2024 у справі № 991/7073/23 (провадження № 51-5215км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116388837>

Обраний особою спосіб обґрунтування своєї вимоги до апеляційного суду в апеляційній скарзі не обмежується положеннями ст. 396 КПК, оскільки вона визначає лише саму необхідність наявності такого обґрунтування без будь-яких додаткових умов. на стадії відкриття провадження апеляційний суд, визначаючи те, чи зазначила особа, що подає апеляційну скаргу, свої вимоги та їх обґрунтування, не може проводити їх аналіз на предмет обґрунтованості й переконливості. Те, що сторона не вказала у своїй скарзі певних вимог та доводів або обґрунтувала свої вимоги у спосіб, який вважається судом непереконливим або недостатнім, не може вважатися недоліком апеляційної скарги у значенні статей 396 і 399 КПК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 04.04.2024 у справі № 359/7285/14-к (провадження № 51-204км19) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118258911>

19.3. Залишення апеляційної скарги без руху, її повернення або відмова у відкритті провадження

Втрачені матеріали кримінального провадження підлягають відновленню не тільки за клопотанням сторін, а й за власною ініціативою суду. Відсутність матеріалів провадження не є підставою для повернення апеляційної скарги в розумінні ч. 3 ст. 399 КПК, оскільки наведений в цій частині перелік підстав для повернення апеляційної скарги є вичерпним і розширеному тлумаченню не підлягає

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 18.01.2024 у справі № 265/6093/19 (провадження № 51-2941км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116541800>

Якщо апеляційний суд має підстави для сумнівів у наявності повноважень у прокурора подавати апеляційну скаргу, то він повинен залишити апеляційну скаргу без руху, вказавши в ухвалі, які документи йому необхідні для вирішення цих сумнівів, а не повертати апеляційну скаргу як таку, що подана особою, яка не має права її подавати

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16.04.2024 у справі № 756/3968/23 (провадження № 51-6477км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118465094>

Якщо під час проголошення вироку місцевого суду потерпіла та її представник були відсутніми, а матеріали провадження не містять даних щодо отримання ними копій цього рішення, то це не може бути перешкодою в реалізації такими особами їхнього права на оскарження цього судового рішення. Постановляючи ухвалу про відмову в поновленні строку на апеляційне оскарження, апеляційний суд надав неналежну

та помилкову оцінку доводам, викладеним у клопотанні представника потерпілої, щодо поважності причин його пропуску

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 01.05.2024 у справі № 205/4687/22 (провадження № 51-5420км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118788523>

Ухвала суду, постановлена на підставі ч. 9 ст. 100 КПК після закриття кримінального провадження слідчим або прокурором, за якою вирішено питання про долю речових доказів і документів, підлягає оскарженню як в апеляційному, так і в касаційному порядку

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 21.05.2024 у справі № 932/5463/23 (провадження № 51-139км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119309207>

19.4. Межі перегляду судом апеляційної інстанції

Якщо апеляційний суд закрит кримінальне провадження на підставі п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК за відсутністю в діях особи складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 185 КК, у зв'язку з невстановленням об'єкта кримінального правопорушення, то він не зобов'язаний досліджувати всю сукупність досліджених місцевим судом доказів. Водночас, закриваючи провадження, апеляційний суд не має права покладати в основу рішення докази, які не були предметом його безпосереднього дослідження

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 17.04.2024 у справі № 202/4004/20 (провадження № 51-658км22) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118520016>

19.5. Апеляційний розгляд

Неповідомлення апеляційним судом сторони захисту про дату і час судового засідання, на якому апеляційний перегляд кримінального провадження був здійснений по суті, є порушенням права на захист та істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 05.03.2024 у справі № 303/3456/19 (провадження № 51-6273км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117555133>

Розгляд кримінального провадження судом апеляційної інстанції без прокурора, який заздалегідь повідомив про неможливість свого прибуття в судове засідання, порушує принцип змагальності сторін та є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 11.04.2024 у справі № 307/2177/17 (провадження № 51-2517км21) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118297106>

19.6. Повноваження суду апеляційної інстанції за наслідками розгляду апеляційної скарги

Постановлення апеляційним судом одночасно двох окремих процесуальних рішень за результатами розгляду кримінального провадження, якими двічі частково задоволено апеляційну скаргу одного і того ж учасника кримінального провадження, суперечить положенням ч. 1 ст. 407 КПК

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 05.06.2024 у справі № 722/276/23 (провадження № 51-695км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119560292>

19.7. Істотні порушення вимог кримінального процесуального закону

Закриття кримінального провадження на підставі п. 3-1 ч. 1 ст. 284 КПК, у якому потерпілий, зазначаючи про те, що кримінальне правопорушення вчинено конкретними особами, на яких у передбачений КПК спосіб безпосередньо вказує органу досудового розслідування, є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону (ст. 412 КПК)

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 15.02.2024 у справі № 687/1066/22 (провадження № 51-3267км23) – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117044181>

19.8. Судові рішення суду апеляційної інстанції

Питання, яке стосується строків досудового розслідування, може бути предметом оцінки суду в разі надходження обвинувального акта до суду. Оскільки висловлені в ухвалі слідчого судді висновки за результатами розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу щодо строків досудового розслідування не мають преюдиційного значення для суду, який буде з'ясовувати питання про те, чи надійшов обвинувальний акт до суду в межах таких строків, то постановлення апеляційним судом окремої ухвали про звернення уваги уповноважених органів на встановлені у кримінальному провадженні факти порушення закону, які потребують вжиття належних заходів реагування, не відповідає вимогам положень статей 369, 418 КПК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 14.05.2024 у справі № 991/7976/23 (провадження № 51-7564км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119099761>

19.9. Зміст ухвали суду апеляційної інстанції

У ст. 419 КПК немає вказівок, які б стосувалися необхідності зазначення в ухвалі апеляційного суду клопотань сторін та наслідки їх вирішення судом, тому що, зокрема, клопотання про дослідження доказів вирішуються в порядку ст. 350 КПК без виходу до нарадчої кімнати та заносяться до журналу судового засідання відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 108 цього Кодексу

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 18.04.2024 у справі № 740/5778/21 (провадження № 51-4048км22) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118725206>

20. Провадження за нововиявленими та виключними обставинами

20.1. Підстави для здійснення кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами

Встановлене Рішенням Комітету ООН з прав людини порушення ст. 7 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права не є підставою для перегляду вироку суду за нововиявленими обставинами, оскільки не є такою в розумінні ч. 2 ст. 459 КПК. Також не є підставою для перегляду вироку суду за нововиявленими обставинами відсутність автоматичного компенсаторного механізму в національному законодавстві України

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 12.03.2024 у справі № 1-9/2005 (провадження № 51-7853км18) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117657266>

Офіційне тлумачення норм Конституції України та практика Верховного Суду не є ані виключними, ані нововиявленими обставинами у розумінні змісту частин 2, 3 ст. 459 КПК.

Нормами КПК, які регулюють порядок здійснення провадження за виключними обставинами, не передбачено обов'язкової участі засудженого та захисника в судовому засіданні в тому разі, якщо суддя дійде висновку про відсутність підстав для відкриття провадження

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 06.06.2024 у справі № 937/8891/19 (провадження № 51-2450км20) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119653461>

20.2. Строк звернення про перегляд судового рішення за нововиявленими або виключними обставинами

Суд не може повернути заяву засудженого про перегляд вироку щодо нього за нововиявленими обставинами з підстав порушення строків звернення до суду, якщо у ній вказано, що на момент ухвалення вироку суду не було відомо про вчинення кримінального правопорушення іншою особою, тобто зазначені обставини, які підтверджують невинуватість засудженого

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 26.03.2024 у справі № 401/1156/15-к (провадження № 51-3766км18) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117974866>

21. Кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб

21.1. Повідомлення про підозру

Складання та підписання прокурором області письмового повідомлення про підозру сільському голові та доручення слідчому в цьому кримінальному провадженні на вручення зазначеного процесуального документа підозрюваному свідчить про дотримання вимог ст. 481 КПК

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 14.03.2024 у справі № 573/190/19 (провадження № 51-6175км20) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/117823762>

22. Кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру

22.1. Підстави для здійснення кримінального провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру

Встановлена гл. 39 КПК спеціальна процедура кримінального провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру покликана сприяти дотриманню справедливого балансу між захистом прав осіб, що страждають на психічні розлади, вчинили суспільно небезпечні діяння і з огляду на свій стан можуть бути небезпечними для себе та інших, й інтересами потерпілих, суспільства та держави. Однією з процесуальних гарантій у справах цієї категорії є забезпечення доведеності факту вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить ознаки кримінального правопорушення

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 11.04.2024 у справі № 295/3716/18 (провадження № 51-2462км22) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/118422126>

Огляд судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду. Рішення, внесені до ЄДРСР, за I півріччя 2024 року / Упоряд.: управління аналітичної та правової роботи Касаційного кримінального суду департаменту аналітичної та правової роботи. Київ, 2024. – 67 с.

Застереження: видання містить короткий огляд судових рішень Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду. У кожному з рішень викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua